

A KARDPÁRBAJ
VESZÉLYTELEN
KIMENETELE ÉS
ANNAK ESHETŐSÉGEI

IRTA: FELSŐ – EŐRI
Cseresnyés Zoltán
HONVÉD HUSZÁR FŐHADNAGY

MINDEN JOG FENNTARTVA

BUDAPEST, 1901
ATHEANUM IRODALMI ÉS NYOMDAI
RÉSZVÉNYTÁRSULAT KÖNYVNYOMDÁJA

A SZERZŐ TULAJDONA.

ELŐSZÓ.

MIG AZ EMBEREK és államok sorsa támadás – és védelemnek kitéve, folytonos küzdelmek közt hullámzik, addig a védelemre használatos eszközök közül a párbaj és háború véres fegyverei nem hiányozhatnak.

Az emberi természet és társadalom jobbra változása, erkölcsi nemesítése, javítása és magasbra emelése örökös feladata az emberiségnek. Minél inkább közeledik ez ideális cél felé: annál több tiszteletben részesül a becsület és jog s így annál szűkebb térre szorul a fegyverhasználat.

Ennélfogva műveltsége magas fokáról, állam és társadalom azzal ad bizonyosságot, ha a fegyvert nem jogfosztásra, hanem védelemre, szükségből használja.

Önvédelemre fegyvert köszörülni kötelesség. A becsület és jog védelmében fogott fegyvert igazság vezet, az ellene intézett vágást az öntudat hárítja.

Lelki igazságok, miknek hű apostola szeretett barátom s bajtársam, ki ez anyagiak után törő korban a lovagvilág fenkölt eszméiért hevülő lélekkel fegyvert köszörülvén: a megtámadottaknak segítséget nyújt. Nemes törekvését minél szebb siker koronázza.

Gilteni Bothmer báró Bothmer Jenő,
honvédhuszár – százados.

BEVEZETÉS

MONOGRAFIKUS MŰVEK, melyek valamely szakirodalom szolgálatában állanak, nem tarthatnak számot arra, hogy általános elterjedést nyerjenek, sőt talán arra sem, hogy keresettekké váljanak.

Daczára ezen körülménynek és az általános irodalmi pangásnak, – a szakirodalom gyarapítása indokából óhajtom jelen művemben a felvetett eszmét megvitatni, – és az e téren uralkodó nézetekhez tisztázásához hozzájárulni, – annál is inkább, mert a közönség előtt a párbaj végkimenetelének meghatározása, az esélyek, lehetőségek megbeszélése állandóan aktuális téma, – és így az irodalom szolgálatában némi érdeklődésre is tarthat művem számot.

E kettős célzattól, vezettetve, bocsátom művemet a közönség elé, kívánván, hogy a helyes felfogás elterjedéséhez hozzájáruljon, – s ez által a párbaj–irodalomban megfelelő helyet vívjon ki magának.

Legyen a szabad a mű tartalmáról e helyen annyit mondani, hogy az a morális erők teljes felhasználására akar útmutatást adni, illetőleg arra nézve, hogy a párbaj, a küzdelem pillanatában a lelki erők öntudatos, erélyes megfeszítésével miként érvényesüljön a testi, physicali képesség oly irányba, miszerint a veszély lehetőleg elkerültessek. Művem a párbajra vonatkozólag olyan igazságokat nyújt, melyeket többé–kevésbé mindannyian tapasztaltunk, de a melyeket legtöbben nem tettek gondolkodás tárgyává, hanem hagyták elmúlni az eseményeket a nélkül, hogy tanulságait levonták volna, avagy belőlük elveket állapítottak volna meg.

Ismerős eszméket fogok tárgyalni, melyek az élet iskolájában tantárgyul előre ki vannak szabva, de a melyeket csaknem mindenki nem a tapasztalt emberek tanácsai után, hanem saját kárán szokott jól–rosszul megtanulni, – s rendszeren akkor jön tévedése tudatára, midőn a gyakran kicsinynek vett dolgokkal eljátszotta boldogságát, erejét, egészségét.

E könyv nem tartozik azon művek sorába, melyek egyszer könnyedén átlapozva félredobhatunk s tartalmát – pár szóban elbeszélve – kimeríthetjük; ellenkezőleg, minden mondata anyagot nyújt a gondolkozásra és elvei megérdemlik, hogy fontolórra vegyük és lelkünkbe vessük.

* * *

A sértett becsület helyreállítása a párbaj kezdetével már megtörténtnek veendő, midől önként következik, hogy a viadal eredmény a már helyreállított becsületre nem mérvadó, – de másfelől természetes egyéni törekvése mindenkinek a győzelmet saját előnyére kivívni.

De ha az eshetőleges közbenjárás és a bekövetkező halál feltételével megejtendő párbaj helyett az életre–halálra való küzdés lett megállapítva, akkor a párbaj megszűnt becsületbeli dolog lenni és a bosszú eszközévé válik.

Korunk azonban a párbajt csak mint a becsület tényét ismeri; a ki a párbajhoz bosszú által vezéreltetik, az többé nem a sértett becsület helyreállítását célozza, hanem magát az életet követeli és támadja meg.

Kell tehát, hogy a szenvedély féktelen kitéréseit együttesen korlátozza a lovagias érzület és a józan felfogás; a szenvedély mindent mozgató erejét átérezve és nyilvánulásának összes phasisait vizsgálva, fogom azért megkísérelni útmutatást adni arra nézve, hogy mint kelljen a szenvedélyeket az akarat uralma alatt érvényesíteni.

E mű ebből folyólag nem kizárólag az ész hideg gondolkodásának eredményeként, nem száraz szabályok modorában jelenik meg, hanem bensőség és átérés melegét kölcsönzi eszméinknek; nem külön az ész vagy érzelem vezetett munkálkodásomnál, hanem az egész világ lelki együttműködésének productumaként irtam meg, azt tartván szem előtt, hogy az emberben az értelmi és érzelmi erők egyensúlyának állandóan uralkodnia kell, ha ezzel a tárgygyal akár gyakorlatilag, akár elméletileg sikeresen akar foglalkozni, s különösen vigyáznia kell a szerzőnek, a midőn – úgyszólván – a párbaj lélektanához óhajt útmutatást adni, hogy minden állítása e kettős alapból meríttessék és az olvasóra is ily kettős irányban hasson.

Ha azonban az érzelmi világot is kellő figyelemre méltatom fejtegetéseimben, ez a kérdés gyakorlati és minden oldalról való megvilágítása érdekében történik, de – ismételten hangsúlyozom – korántsem jelenti azt, hogy az indulatok uralmának kizárólagos jogosultságát elismerném. Ellenkezőleg, hibának tartom, hogy a legtöbb ember inkább szeret az indulatainak álokoskodásaira hallgatni; ezek csábító szavakkal beszélnek reá az embert mindenre, a mit akarnak.

Az ész józan tanácsa nem hallatszik a szenvedélyek zajos viharában s nyomtalanul vész el; a szenvedélyek pedig különösen a tapasztalatlan ifjukor felett korlátlanul zsarnokoskodnak.

Önkéntelenül a tapasztalatlan ifjukor jut itt eszembe, – melyet párbajaiban a szenvedély vezet, – és a kik közül számosan fogják tapasztalni, hogy a párbaj hasonló egy végtelen láthatárú pusztához, egy nagy és sűrű erdőséghez, melyben az utak egymást metszik össze – vissza, a hol a vándor eligazodni nem tud térkép, iránytű és csillag nélkül. Ilyenkor jó szolgálatot tehet e könyvecske, s hiszem, hogy mindenki – de különösen az ifju nemzedék – haszonnal követheti az abban kijelölt irányt s ennek segédelmével célhoz juthat.

* * *

Midőn tehát tanulmányaim és tapasztalataim kivonatát írásba foglalom, ezt abban a meggyőződésben teszem, hogy fáradozásaimnak adott esetben jobb hasznát vehetik az érdeklődők, mintha saját – igen gyakran téves – eszméiket forcirozzák, vagy indulataikra bizzák magukat.

Mint mondám, részint tapasztalataim, részint tanulmányaim gyümölcse e könyv, melynek megírásánál egyrészt a legkitünőbb írók művei voltak segítségemre.

Óhajtom, hogy megfeleljen céljának és hogy szívesen fogadtassék, mert nem írói viszketeg és hiuságból irtam, hanem tapasztalataimat, gondolataimat, valamint néhány általánosan ismert író igazságát – legjobb felfogásom szerint elemezve – bocsátom műveimbe közre, azon reményben, hogy az előadottak eredményesen lesznek értékesíthetők.

Felső-Eőri Cseresnyés Zoltán,
honvéd huszár-főhadnagy.

A PÁRBAJ NEMES ESZMÉINEK
LOVAGIAS ÉRZÜLETBŐL VALÓ MEG-
ITÉLÉSE ÉS ENNEK FELFOGÁSA.

A FOLYTONOSAN és mindnagyobb számmal felmerülő párbaj–ügyekről kifolyólag a párbaj–irodalmunk is szaporodik és a párbajok kérdései napirenden vannak.

Lovagias érzületünk, szigorú fogalmunk a becsületről mindinkább ráutalnak bennünket a párbajra.

Innen van, hogy a párbaj–szabályok magyarázata és ismertetésével foglalkozó művek oly nagy elterjedést nyertek. Én azonban nem a párbaj–szabályokról szólok, melyeket az elintézés feltételeinek meghatározásánál különben sem lehet minden esetben alapul venni, hanem csak a viadal lefolyásának szabályozásánál, – mert ezen szabályok alkalmazása, – illetve a feltételek megállapítása mindazok érzékenységétől függ, – a kik az ügygyel kapcsolatban vannak.

Ha azonban a párbaj–szabályok alkalmazásainak egyes eseteiről említést teszek, azért történik, miután szabályokat minden egyes emberre nem adhatni. A szabályok változhatnak vérmérséklet, életmód, nevelés, helyzet stb. szerint.

Lényegileg azonban igen kevésbé különböznek egymástól az emberek és az indulatok ugyanazok, csak nyilatkozásaik mások.

A meglevő párbaj–szabályokat, melyek a formákat megállapítják, – szükséges, hogy alaposan ismerjük, – miután ezek általánosan el vannak fogadva és betartásuk reánk nézve kötelező.

Mindazonáltal segídséget csak azok vállaljanak, a kik ezen lovagias szabályokat nem az előttük fekvő paragrafusokból merítik, hanem lovagi érzületüknél fogva át is érzik.

Valamiképen segédkezést is csak azoknak vállaljunk el, a kiktől feltétlenül meg vagyunk győződve, hogy a sértésért nem azért kérnek elégtételt, mert reá vannak kényszerítve és a sértés nemének meghatározását nem a párbaj–codexből keresik, – hanem a megsértett lovagi érzületük diktálja nekik a lépéseket.

Mert valamiképen hasonló érzületű és lelkű emberben találunk megnyugvást ügyünk elintézésében, – épp úgy olyannak az ügyét fogadjuk el és vezessük legjobb érzésünk szerint, kirtől feltétlenül meg vagyunk győződve, hogy eljárásunkat helybenhagyja és a következmények alól kislelkűséggel kibujni nem fog.

A civilisatióval nemesedtek mindazon szabályok, melyek a lovagokat az egymás közti ügyek elintézésében vezérli; türelemmel kell lenni egymás iránt ügyünk elintézésében, mert oly világban, honnan a rossz el nem üzhető, a türelem a fegyver az ellenség ellen, hogy az ember egy bensőbb szentséghez: eszéhez és moralitásához embertársai gyarlóságai és rossz indulatai ne férközzenek, – azt el ne mérgeítsék, mi tüzes vérmérsékletüeknél gyakran következménye a hosszú szenvedésnek.

Éppen azért mindig súlyos elbirálás alá esik, ki ezen szabályokat bármi tekintetben túllépi vagy pedig azokat meg nem tartja. Mert ha valaki életében egyszer eltévedt

valamely becsületbeli ügye elintézésénél a bevett és társadalmilag kötelező formától, – ezen lépésének következményeit mindörökké érezni fogja.

Azért méltó lovagok fogjanak fegyvert és méltó lovagok segédkezzenek; mert mindig káros volt a társadalomra azon szent eszmék érzék nélküli birálata, melyek a lovagias ügyek elintézésénél ily kezekben felmerültek. Nemesen érző ember – eltekintve a pillanat hatásától, – mindig meg fogja találni az utat ügyének elintézésében, – a nélkül, hogy tanácsra szorulna mikénti eljárásában.

Mindazonáltal, üdvös és igazságos is, hogy egyes esetekben igazságszerinti megkülönböztetések legyenek, melyek azonban – ha már párbajról van szó, – nagyon kevés jogokat biztosítanak, mint pld. a fegyverválasztás, – a párbaj nemének meghatározása, stb.

Ezen jogok azok, melyekről szólni kívánok, miután látni fogjuk, hogy a párbaj végkimenetelében mily igazság létezik és ezen jogok csak igen kevés megnyugtatóssal vannak az illető félre nézve, ki talán egyik, vagy másik fegyverben jobban bizik, – de az utolsó pillanatban ereje elhagyja, használni nem tudja.

De szükségesek is, midőn a felindult kedélyeket szűkebb mederbe szorítják, – melyek ugyan érzésből kifolyólag mélyen meg lehetnek sértve, – de ez higgadtabb megbirálás alatt enyhébbé válik.

Az ember élete folytonos harcz az ember indulataival; ki nem küzd, már elveszett. Az indulatok engedelmessé válnak az észnek. Minden indulat a legnagyobb, de egyszersmind a legveszélyesebb szónok. Mintegy a természet mesterségei csálhatatlan szabályokkal.

A tanulatlan ember jobban meggyőző, mint a tanult szónok, ha az indulat erőt ad szavainak, – de vakon hinnünk nekik soha sem szabad, még akkor sem, midőn legjózanabbnak látszanak, mert észrevétlenül rászédnek. Az indulatosak rettenetesen sofisták. Minden indulatos ellenkező célzt ér el, mint a mire törekszik. Így tehát az indulatosak önmaguk szolgáltatják elleneiknek a legsikeresebb fegyvert – saját céljaik ellen.

Így tehát feltétlenül szükséges a párbaj–szabályok betartása, a miket a társadalom által fokozatosan megállapított az egymás közt jogosan és igazságosan a sértés nemének mibenlétéhez képest használandó elintézési módokat meghatározó paragrafusok könyvbe szedésének nevezhetünk, melyektől eltérni nem szabad, – melyeket azonban nemes lélekkel átérezve, leküzdve a vad szenvedélyeket, ne mint oly szabályokat tekintsünk, melyek ölni engednek, hanem, mint nemes eszközt arra, melylyel megvédezzük becsületünket.

Ily szempontból ítélve meg a párbajt, még a legnagyobb ellenei is el fogják ismerni, mint nemes eszközt, sőt mint egyedüli eszközt, melylyel a mai társadalomban becsületbeli ügyekben védekezni tudunk.

Mert kik a legnagyobb párbaj–ellenesek? Elsősorban azok, kik önmagukban nem bizva, gyenge testalkatukat megfelelőnek nem tartják, s nem bírnak elég lélekkel ahhoz, hogy ezen testi hiányt erős lélekkel kipótolják, s férfias bátorsággal pótolják gyöngeségüket.

De léteznek olyanok is, kik a párbaj ellen beszélnek s maguk hirtelen készek az elégtételadásra.

A párbaj feletti ítéletek oly számtalanok és különbözők, – mint ahányféle emberi jellem, – s legtöbbször túlzottak, vagy legalább is nem megfelelők.

Ki feltétlen a párbaj ellen nyilatkozik, az eszményi álláspontot foglal el, – s nem vette számba társadalmi környezetét, – a mennyiben pedig az eszményhősök (idealisták) rendszerint tüzes vérmérsékletűek, azért nem tanácsos a párbaj illetően határozott elleneivel vitába ereszkedni, mert ha nem akarjuk magunkat általuk meggyőztetni, – könnyen a kihívás veszélyének teszszük ki magunkat.

A ki pedig feltétlenül a párbaj mellett nyilatkozik, túlságba viszi a valót, mely korántsem olyan természetű, hogy a becsületet kizárólag gyilkoló fegyverek oltalma alá legyünk kénytelenek helyezni, – ámde ha mai napság a párbajban sértett becsületnek új létrehozatalát eredményező visszahelyezési eszközt látunk is, – mindazonáltal senki sem tulajdonít neki ma már termő erőt.

Miután a párbaj két egymáshoz méltó bajvívónak egymás közötti becsületbeli dolga, a nem becsületes ember ki nem állhat a küzdőterre, mely a becsületet csupán új életre kelteni, de nem megteremteni képes.

A bátorság megoltalmazhatja a becsületet, – de nem képes azt megadni.

Egyes szomorú példák csinálnak ugyan hangulatot a párbaj ellen, melyeknek feledtével épp oly hamar el is enyészik, mert mindenki belátja, hogy ez egy oly szükséges veszély, mely nélkül a társadalom existálni nem tudna.

A szomorú eseteket előidéző veszély elhárítását tűztem ki célul gyenge tehetséggel; jórészt elhárítani, jórészt megakadályozni, – példákat úgy mások, mint saját tapasztalataimból merítvén, törekszem helyes elveket adni, – azok megítélését érdemes olvasóimra bízván.

Jól tudom, nehéz feladatot vállaltam, s bár minden tehetségemet felhasználva iparkodtam megoldására, mégis a tapasztaltabbak szives támogatását kérem az egyes esetek kifejtésénél, ha azok esetleg megvitás tárgyát fogják képezni.

Visszatérve a párbajnak mint társadalmi intézménynek szükségét indokoló fejtegetéseimre, kétségtelennek tartom, hogy a megsértett egyéni érzet férfias eszközökben talál elégtételt, – s mi volna az más, mint az a tudat, hogy ő férfi, kiben erős lélek lakozik, – ki nem hátrál meg attól, ki talán másoknál keresett volna orvoslást sebeire.

Nem kell feledni, hogy van eset, midőn elnémul mindenki, s meghajlik a sértő fél előtt, midőn az bocsánatkéréssel teszi jóvá hibáját, mely mindenekfelett a legnagyobb elégtétel.

Becsületes ember jól tudja, hogy saját becsét mások ítélete sem nem emelheti, sem nem alacsonyíthatja le, azért mindenki irányában méltóságteljesen, szerénységgel viseltetik, s nem érzi magát mindenütt megbántva, csupán azért, mert a támadástól nem fél; nem vesz fel minden szót gúnynak, mivel tudja, hogy nem reá van czélozva, nem reszket minden perczen a lehető rágalomtól, mert tudja, hogy egy csepp választóvíz a drágakő fényét el nem homályosíthatja.

Úgy nemkülönben türelmes a szélhámos öndicsekvővel szemben és békés türellemmel hallgatja végig a szájhősök bátorságát, olcsószerű kifakadásait s elnéző mások iránt, mert ezt önmaga iránti szigora parancsolja reá, nem ismeri a hiúság beteges érzékenykedéseit és nem nyúl mindjárt kardjához a legközelebbi szemétdomb harcziás kukorékolására, mert nem lehet szándéka félelemből mutatni bátorságot, ennek bebizonyításától felmenti őt mindenkor méltóságteljes magatartása, miért is a becsület embere szándékosan soha nem keresi, de soha sem kerüli ki a párbajt. Ez azonban nem mindig így történik. Vannak szájhősök, kik henczegő magaviseletükkel,

sértő modorukkal, elég bátor felléptök hamis behatás alatt tetszelegnek maguknak addig, – mig – nagylelkűen bocsánatot kérnek.

Mindezeket tekintetbe véve, nem lesz mindig a legnagyobb elégtétel a bocsánatkérés. Mert ha valaki előre megfontolt szándékkal sért és nem a pillanat hatása alatt cselekedett, akkor nincs helye a megbánásnak azok felfogása szerint, kik lovagias érzületüket szem előtt tartják és érzik.

Ezért sokszor – igazán megbánva helytelen eljárásunkat, mégis kénytelenek vagyunk elégtételt adni, – utólagos bocsánatkérés mellett.

Ezt azonban, a mit a párbaj–szabályok magukban nem foglalnak és könyvekből kiolvasni sem lehet, hanem mint igaz gentlemannek érezni kell.

Mindezekből kifolyólag vannak tehát esetek, midőn a párbajnak meg kell történnie, holott semmi indulat sem vezérli az embert, hanem ezzel mintegy tartozva ellenfelének, elégtételt ad és kér.

A párbaj az egyedüli eszköz, mely visszatartja az egyeseket vad természetük kitörésétől, jogtalan támadás– és sértegetésektől – nem pedig a törvény.

Mert ha eltörölnék a párbajt, úgy külön bíróságot kellene felállítani, mely a becsület és a kisebb–nagyobb sértegetési ügyekben ítéletet hozna és még úgy sem tudná feladatát megoldani, mert száma a helyett, hogy fogyna, folyton szaporodnék és pelengérré volna állítva sok oly ügy, mely sok család szent titkait leplezetlenül tárná fel a nyilvánosságnak és kellő megnyugvást még sem eredményezne, mert csak az öntudat az, mely a fellángolt kedélyt megnyugtatja, vagy pedig a saját hibájából létrejött csapás tudja megnyugtatni.

Ezekben kívántam a párbaj–szabályok és a párbaj szükségességének kérdésével foglalkozni, tulajdonképeni célja pedig munkámnak az, hogy a párbajt a maga valódiságában tüntessem fel, annak esélyeit mérlegeljem, és eszközt nyujtsak arra, hogy azokból mindenki levonhassa a következtetéseket, azokat tudja a maga előnyére felhasználni, érezze át, – s ez által magát veszélynek soha ki ne tegye.

Miután az emberi test és lélek indulatai, a társadalmi viszonyok, s egészben a világ elrendezése olyanok, hogy lehetetlen életünket fájdalom, bosszúság és balesetek nélkül eltölteni, szükséges tehát előkészülnünk a párbajra is, mint az élet minden küzdelmeire.

És első lépés meggyőződnünk ennek lehetőségéről: leküzdeni mindazon szenvedélyeket és indulatokat, melyek mint gátak szerepelnek cselekvésünk véghezvitele ellen.

IGAZSÁG A FEGYVERBEN.

ELTEKINTVE a párbaj–szabályoktól, melyeket – mint már említettem – feltétlenül ismernünk kell, szóljunk a párbaj lefolyásáról azon pillanattól kezdve, mely kiállással kezdődik.

Véres elégtételt kapni és adni.

Ez a szándéka mindenkinek a küzdőterre lépés előtt. Szándéka megküzdeni azon ügyért, mely őt a küzdésre vezette, s vérrel lemosni azt, a mit a törvény semmi esetre és semmi körülmények között nem moshatott volna le.

A kiállítás pillanatától fogva az embereket főképen a szenvedély vezeti, s mindegyik igyekszik a győzelmet a saját előnyére kivívni.

Legalkalmasabb fegyver erre a kard, melyben bizalmunk és reménységünk lehet, melyben igazságérzetünkben reményt találunk és erőnket összpontosítjuk, jelét adván férfias bátorságunknak, és a mely fegyverrel – nyíltan szembeállva az ellenféllel, őt kérdőre vonhatjuk.

Vajjon nincs – e ebben igazság?

Mindenekelőtt az igazságérzet nem ad – e nagyobb erőt, nem hat – e megnyugtatólag azon tudat, hogy a súlyosabb végkimenetelben nem terhel a lelkiismeret?

Nem nyugodtabb – e a kéz, nem tisztább – e a szem, mely mind erőt kölcsönöz, mely leküzdi a lázas izgalmat, leküzdi a vad szenvedélyt, egyedül az igazságban bizva, férfias bátorsággal várja a végkimenetelt, mely reá nézve csak üdvös lehet, mert semmire okot nem szolgáltatott.

A sértések minőségük szerint lehetnek olyanok, melyek súlyosabb következménnyel járnak, s így megadatik a sértettnek azon jog, mely szerint súlyosabb eszközöket választhat a rajta elkövetett sértésért, a mely súlyos természetű. Súlyosabb elégtételt kér.

Ezen jog azonban csak a szenvedély kielégítésére szolgál, nem pedig előnyöket biztosít, – a mennyiben a másik félnek is ugyanazon biztosítékot nyújtja.

Legsúlyosabb fegyver a pisztoly.

Ezen fegyver – daczára súlyos voltának, csak legritkábban felel meg a kívárt célnak, hogy a súlyos sértés elégtételül szolgáljon, mert legnagyobb részt hatástalanul végződik.

Ez eredményezi a határtalan sok pisztolypárbajt, a melyet jelenkorban legnagyobb részt csak mint egy oly eszközt használnak, melylyel a becsületnek eleget lehet tenni – a nélkül, hogy vérrel mosnák le azt, a mitől ily módon is megtisztulni vélnek.

A kard ebből kifolyólag elkerülhetetlen a pisztoly után, mint a mely a tulajdonképeni elégtételt végeredményezi.

Ilyetén elfogjuk érni azt a társadalomban, hogy a párbajok száma csökkenni fog a véres kimenetek által; mert az előre megfontolt sértések kevesbedni fognak azok részéről, a kik eddig bízak az elhasznált pisztolycsőben.

Véres pisztoly – párbaj után azonban a kardra természetesen semmi szükség nem lehet.

Mily értelme, erkölcsi, vagy lovagiasság szempontjából vett becse van egy oly megérthetlen eljárásnak, a minőt utolsó időben több ízben tapasztaltunk, midőn első sorban egy minden tekintetben kifogástalan, a legszigorúbb becsületbiróság előtt is mint tetőtől talpig correct gentleman, helyt állott férfi kihívására, ennek ellenfele a küzdőterén megjelenvén, azon döntő pillanatban, midőn előtte pisztolyát lövésre emeli, s a korlát felé előlép, hogy lövését megtegye, ha – mondjuk – pisztolyát tüntetőleg a tusánál fogva lefelé fordítva, szándékosan védtelen helyzetbe lép és reá czélozó ellenfelének szeme közé nézve, annak nemesszivüségére és lovagiasságára mintegy apellálni látszik, hogy ime, itt állok védtelenül, lőjj, – ha szíved van – egy védtelen emberre.

Az ellenfél megütközve és meglepve, természetesen leereszti fegyverét s magyarázatot kér ellenfelének qualificálhatlan eljárása felől; mire a jelenlevők botránkozó csodálkozására furcsa, nem indokolt ünnepegyességgel a kiállás oktalan – s hasonló esetben annál kevésbé elfogadható elméletére hivatkozva, színlelt grandezzával kijelenti, hogy ő ellenfelének – csak kiállott – elégtételt ad, de nem vesz.

Hol van itt az észteni következtetés, – s általában a józan ész működése?

Nem – e a legközelebb fekszik az a gyanú, lett legyen bárki, ki ily esetben hasonló magaviseletet tanusít, – hogy az illető a társadalmi előítélet pressiója alatt a párbajra kihívást kénytelen volt elfogadni, de a végső pillanatban ezen ügyes fogás által menekülni akart veszélyes helyzetéből, tudván, vagy feltételezvé, hogy az igazi gentleman egy oly ellenfélre, ki töltött pisztolyát akkor, a midőn löni kellene, csövénél fogva tüntetőleg lefelé fordítja, s ez által magát önként védtelen helyzetbe hozza, s bőrének épen tartását az ellenfél lovagiasságára bizza, – pisztolyát elsütni méltóságán aluli dolognak fogja tartani.

Hol van itt az igazság a fegyverben?

Ily eljárás csak nevetségessé teszi a párbajt.

A lövéseknek a levegőbe történő elpuffogatása csak akkor bir a kívánt hatással, ha az ellenfél már nem lőhet, s az ő élete úgyszólván már kezünkben van.

Mindamellet csak általánosan bátornak elismert ember lehet ily esetben is nagy-lelkű, – de ha fegyverünket tüntetőleg a levegőbe kilőjük, mielőtt az ellenfél lőtt volna, csakis azon gyanút ébresztjük önmagunk ellen, hogy ez által pressiót akartunk gyakorolni az ellenfél nemeslelküségére, s hogy az bizalmas intés akart lenni, hogy kímélje ő is a mi életünket, a mint mi az övét megkíméltük.

Legyen tehát a legkomolyabb az ok, mely az embert elégtételkérésre bírja, melynek súlyos volta szerint súlyosabb elégtételt ad, vagy kér.

Nem szabad hiuságból, feltűnésből keresni az okokat, hogy magát azután hatástalan pisztolycső elé állítva, ezzel eldicsekedjék.

Igy tehát hiába állítjuk a kiállás általi elégtételt vér nélkül helyesnek, mert az csak társadalmi kényszer lehet az illető előtt, mely nem a felkorbácsolt vér hatása alatt, lovagi érzületből történt, hanem ki tudja, – az illető háta mögött mily gyávaság lap-pangott, mielőtt fegyverhez nyult volna.

A legsúlyosabb esetekben azonban, a midőn a saját, pontosan belőtt és jól ismert pisztolyok használata meg van engedve, – ha az egyik fél pl. passionatus czéllövő,

– a párbaj nemcsak véres kimenetelű, hanem egyszersmind igazságtalan is lesz, a mennyiben ellenfelét hatalmában tartva, az teljesen ki van szolgáltatva neki.

Mert míg az előkészített szem és kéz háborítlanul célba veszi az embert, az ez ellen való védekezés lehetetlen; egyedül azon esetben, midőn hasonló erők kerülnek egymással össze, jogos a mérkőzés, mely végeredményében igazságos lehet, – de egyéb esetben hol volna az igazság a fegyverben – a pisztolyoknál; mert míg a pisztolynál a legnagyobb ellentétek fordulnak elő, az ellenfelek összehasonlításánál, úgy a kardnál a legnagyobb ellentétek is kiegyenlíthetők a végeredményre nézve.

Karddal egymással egyenlő erővel lehet küzdeni, a mit később meg fogunk látni, s így belátjuk, hogy a kard a legigazságosabb fegyver, melyre magunkat bízni lehet, a nélkül, hogy igazságtalanság fordulna elő az erőben és ügyességben.

Az esélyeket a későbbi fejezetekben megbirálás alá vesszük.

Kerüljük a pisztolyt, melyet csak a legvégső esetben – mint ultima ratiót – vegyünk igénybe a legsúlyosabb becsületsértéseknél, és tekintettel az ügy valódi komolyságára nem hasznavehetetlen, de igenis hatásos pisztolyt vegyünk kézbe.

Legyen komoly a pisztoly – párbaj, midőn a pellengérré állított becsületért – méltó fegyvert tartva kezünkben – legyen reménységünk méltóan megtorolni sérelmünket, azon, a ki életet nem érdemel; habár nem feltétlen siker reményében, de elegendet téve férfiúi kötelezettségünknek, az ellen fogva fegyvert, a ki nyílt támadást kezdett erkölcsi életünk ellen, melynek megóvására becsesebb a halál a becsületet vesztett életnél.

Ezek után eltérek mindazon esetektől, melyekben pisztolyok szerepelnek és a cselekvés terére lépek, midőn a felek karddal állanak egymással szemben, midőn igazságos és jogos szintérre lépnek cselekvésük véghezvitelénél.

AZ INDULAT HATALMA

A SZENVEDÉLY, LÁZAS ÁLLAPOTOK, IDEGESSÉG LEKÜZDÉSE ÉS ENNEK JÓ EREDMÉNYE.

A SZENVEDÉLY AZ, mely az embert minden tettében legnagyobb részt uralja és az előidézett lázas izgatottsággal abnormalis helyzetbe hozza. Különösen áll ez a párbajra, a hol legtöbb ember reszkető kezekkel, zavaros tekintettel néz az ellenfél szeméi közé és félszeg magatartásával kiszolgáltatja magát az ellenfélnek.

A szenvedély ezen káros hatása ellen kell első sorban védekeznünk.

Minden indulat, míg uralkodik, a legnagyobb zsarnok.

Minél több engedményt tesztek neki, annál követelőbb; minél inkább szolgáljátok, annál inkább büntet.

Uralkodjatok önmagatokon, vagyis küzdjétek indulataitok ellen, ne legyetek azoknak hatásai alatt önmagatoknak rabszolgái.

De nem megsemmisíteni kell az indulatokat, hanem helyesen felhasználni, — nem kiölni, hanem azoknak jó irányt adni.

Az indulat parázs, mely melegít, de ha lánggá vált, éget és felemészt mindent.

Az indulat szél, mely a legnagyobb hajót célhoz viszi, de ha zivatarrá válik, felforgat mindent.

Az ember indulat nélkül nyomorult lény, de együgyű, ha annak a maga helyén nem engedi át magát.

Az indulatok vitorlái és evezői a hajónak, melyek az ész kormányja nélkül örvénybe visznek, sokszor sziklához zúznak.

Küzdjétek le a párbajnál a rosszindulatokat, mert soha sem vezet jóra.

Kölcsönös védekezéssel, férfias erővel, erős lélekkel le lehet küzdeni az izgalmakat.

Az ember idegzetére lelkével hat, nyugodt magatartással nyugodt ellenfelet biztosít, nyitott tekintettel vigyázatra sarkal, óvatosságával kölcsönös óvatosságot ér el, mely a nyugodt és szép kimenetelű viaskodást eredményezi, úgy hogy a súlyos kimenetel legnagyobb részt ki van zárva.

Egyes nyugtalan szellemek, szereplési viszketegtől bántott henczegő egyének gyakran sportszerűleg veszik üldözőbe a társadalom higgadtabb és szerényebb tagjait, de végső pillanatban, midőn az illetőt hatásos pisztoly — cső, vagy pedig kard elé állítják, gyáván meghunyászkodnak.

Ki párbajt készakarva keres, a fent említett szempontot szem előtt nem tartja, — s magának rendesen gyenge ellenfelet keres: ezek a párbaj hienái.

Ezek azonban ellenfeleikben néha csalódní szoktak, mert physicailag gyengébb és a fegyverkezelésben járatlan ellenfelet keresnek, — és a gyengének vélt ellenfélben olykor elhatározott erős lélekre találnak, — a mikor aztán el vannak veszve.

Ismernünk kell önmagunkat.

Emberismeret, tapasztalás és önismeret teszik a valódi filozófot, ki eszesebb, mint-hogy optimista és igazságosabb, mint hogy mysantrop lenne.

Eredménye ez a normális, intellektuális és physikai tehetségek egyensúlyának.

Az emberismerő középen álljon. Az optimista épp oly bolondja kedélyének és csalódásainak, mint a pessimista rabja önbizalom nélküli sötét hangulatainak.

Nem kell félreismerni önmagunkat, — az önbizalom a legnagyobb erőt kölcsönzi.

Már maga a kihívás egyes embereknél lázas állapotot idéz elő, melynek előmozdítója, hogy párbajra soha nem gondolt, magát soha nem képzelte bele gyakorlati, higgadt felfogással egy ellenféllel való lovagias mérkőzésbe.

Eltekintve a becsületérzet és nemes gondolkozástól, ezt sok emberben a saját maga iránti bizalmatlanság okozza, melyre igen sok körülmény bír befolyással.

Szem előtt folyton egy veszedelmes ellenfelet látva, balsejtelmeitől nem tud szabadulni.

Vívási tudományára gondolva, magában reményt nem táplál.

Szemei előtt szerencsétlenül végződött párbajok lebegnek, melyekbe magát beleképzelve, lázas izgatottság vesz rajta erőt. Ezeknek a leküzdése a fődolog első sorban, azaz, hogy magát teljesen megnyugtassa és mindenre elkészülve ugyan, de energikusan vehesse fel a harcot. Világos ebből, hogy érzéketlenségből tétlenségbe nem szabad sülyedni a viadalra való kiálláskor, — hanem kell, hogy az embert az akarat uralma alatt álló indulat vezérelje.

Az indulat tesz merésszé, az alkot férfivá; erősen, azaz céltudatosan és szenvedélyesen akarni, az a valódi férfi — jellem.

Mit dicsőnek és nagy tetteknek nevezünk, — azokat mind az indulat hozta létre.

Az indulat gyakran az egyetlen rugó, hol a többiek éppen nem hatnak.

Erényeinknek épp úgy eszköze, mint bűneinken.

Sőt azokat nem is lehet jóra és rosszra osztályozni akként, hogy ez az osztályozás minden emberre és minden esetre érvényes legyen.

Mind jó, ha urai vagyunk és mind rossz, ha szolgálai leszünk.

Az önérzet férfias büszkesége ébresszen öntudatra bennünket.

Erős lélekkel lehet hatni a szervezetre, mely mindenek felett uralkodik, a mivel rendelkezünk.

A legidegesebb ember is, ki reszketve emeli kezét kalapjához, veszélyes pillanatban szilárdná válhatik.

Öntudata merész indulatára ébreszti, büszkesége meg fogja vetni az önmagában reszkető embert és elhatározásra kelti.

Gondolja meg az ilyen ember, hogy kevés párbaj végződik veszedelemmel, s legrosszabb esetben is humánus eszközök állnak rendelkezésre, melyek rögtön segítségére lesznek.

Igy készítse el magát egy oly ember, ki kardot soha nem fogott a kezébe, — és párbaj előtt állván, bizonytalanság gyötri, hogy a kellő pillanatban nem fog tudni önmagán uralkodni.

Gondolja meg másfelől, mit fog elérni gyenge idegzettel, gyenge lélekkel; talán úgy a párbaj kevésbé veszélyessé válik? Ki lesz szolgáltatva az ellenfélnek, ki rögtön észreveszi a gyengeségét, fel fogja használni az alkalmat saját jogai érvényesítésére.

Ez fogja a legnagyobb veszedelmet előidézni, a mellett még kiteszi magát azon ítéletnek, mely az ily embert gyengének fogja bélyegezni.

Míg férfias fellépésével, öntudatával cselekvésének méltó ellenfelének ítélve, — ellenfelében figyelmet ébreszt és méltó küzdelemmel, csekély áldozattal, — esetleg győzelemmel tett eleget lovagi önérzetének.

Gyenge akarat, saját személyének, képességeinek értéken aluli becsülése — sok becsületes embert tett szerencsétlenné.

Igy tehát a párbajban az a legszerencsétlenebb ember, ki magát kevésre becsüli, a legkisebb bajt is veszélynek tekinti, magán uralkodni nem tud, a kedvező pillanatot idegzetének befolyása alatt nem látván, azokat felhasználni nem tudja. Ilyen ember csak hasonló ellenfélben talál méltó párra, de ez esetben is csak a szerencsére bízhatja épségben maradását, – akaratának vajmi kevés befolyása lesz a küzdelemre.

Az ily esetek közt is a legritkább azonban az, mely a saját meztelenségében nem a bátorság leple alatt eltakarva mutatkozik.

Itt hiányzik a lelki erő, a mi egy valódi férfijellemhez szükséges.

Gyenge testben gyenge lélek.

A tapasztalat mutatja, hogy az emberben nem sejtett erők és gyengeségek élnek.

Azért vonuljatok néha magányba, gondolkozatok magatokon és ismerjétek ki magatokat.

Valamint a társaság teremtett emberismerőket, – úgy a magány bölcseségre és önismeretre tanít. A magányos ura, teremtője saját gondolatainak, – ha tehetségében hiány van, felötlő lesz.

Ha ismered önmagadat, – fogyatozásaidat különösen, – úgy erősítsd magadat, nemcsak erőben, de lélekben is.

Van a gyöngye idegzetűeknek egy typusa, kiknek idegei önkéntelenül, a nélkül, hogy veszélyre gondolnának, – már a fegyver behatása alatt, összeremegnek. Ezt leküzdeni nem lehet, de nem is szükséges.

Jelenkorban, hol az ember idegzete olyannyira igénybe van véve a külső benyomások, gondteljes élet stb. által, – ritka az ép idegzet.

Ez azonban – párbajnál – az illetőre semmiféle befolyással nincsen.

Kellő pillanatban, mint tölgyfa állja meg helyét, – idegeit megfeszítve, – minden veszélyen túllát; segítségére van a lélek.

Bátran kimondjuk, hogy párbajban ideges ember nem létezik.

Számtalan itéletet lehet hallani, midőn a párbaj végeredményeinek meghatározásánál oly véleménynyel vannak, hogy azt egyik vagy másik erősebb idegzetétől tesszik függővé.

A legidegesebb ember megállja a helyét, ha nem fél, bármikor és bármily kitűnő vívóval felveszi a versenyt.

Ha pedig félelem következtében ideges, úgy már nem ideges, hanem meg van ijedve.

Nem szükséges tehát senkit sem előkészíteni a párbaj előtt, mint gyakran hallja az ember. Bármennyire szíven viseli sorsát a segéd felének, az utolsó pillanatban már segíteni nem tud, ha erre szükség is van.

Mert ha az illető erős és bátor, ha nem is tud vívni, nincs szüksége tanácsra, úgy is bátran fog ellenfelének támadni, látni fogja ellenfelét, ha rést lát, vágni fog, s ha elővigyázatos lesz is, nem lesz tehetetlen a saját veszedelmének és megsebesülésének gondolatától, miután erre egy oly embernek, ki a párbajt helyesen tudja megítélni, egy jobb vívóval szemben mindenesetre el kell készülnie lenni egy oly ellenféllel szemben, ki hason lélekkel bír.

Azonban egy félénk és gyenge embert elkétség tanácsokkal ellátni; támadni úgy sem fog, mert nem mer, sem magában, sem karjában nem bízva.

Cselekre hiába oktadjuk, kellő pillanatban éber úgy sem lesz, használni nem fogja.

Jelen munkámban már többször említést tettem a szenvedélyről, mely az embert a

párbajban elragadja, —
gyenge idegzetéről, mely aztán nem birva uralkodni, vagy vakon (behunyt szemekkel) rohan az ellenfél kardjába, vagy pedig attól akaratlanul meghátrál.

Ezek leküzdésében áll a kardpárbaj veszélytelen kimenetele, mint egy izben munkában már említém.

Minden ember a sértés behatása alatt állván, felzudult kedélyállapottal, bár nyitott szemekkel vagy a nélkül, meggondolatlanul rohan az ellenfélre, eltekintve mindentől, vért kívánva látni.

Szenvedély alatt tehát az ellenfélnek vadul való nekirohanást értem, hol a bátorság összpontosulva lehet ugyan az erővel, de az észszel nem.

Mig a gyenge idegzetének uralma alatt álló embernél a párbaj hatása különféleképen nyilvánul.

Első sorban vad nekirohanásban idézve azon esetet, midőn a párbaj kellemetlen pillanataitól irtózva, megszabadulni igyekszik bármi áron, midőn azonban a lelki erő elhatározást kölcsönöz az elszántságban.

Továbbá gyenge idegzetnek gyenge lélekkel összműködése, megborzadva az ellenféltől, az idegek szabadon hagyásából, a lélek elbódulásából áll, mely szerencsétlen emberek rendszerint szálnalmas alakjai a párbajnak.

Mig azonban, egyesek felfogása szerint, kiállásával már vitézségének tanujelét adta, elfeledvén azt, hogy kiállani minden ember kötelessége, s a párbajt nem valódi lovagok vitézi mérkőzésének, hanem kényszernek tekintti, s így a bátorságot már magának jó előre a kiállással vindikálja.

Ilyen emberek szoktak egymástól a szintéren bocsánatot kérni, vagy bocsánatkérést örömmel fogadni.

A félnkség oly hiba, mit még veszélyes is szemükre vetni azoknak, kik valóban félnékek, mert még inkább azok lesznek.

ELLENFELEK LOVAGIAS
MÉRKŐZÉSE.

AZ EZT BEFOLYÁSOLÓ KÖRÜLMÉNYEK, TEKIN-
TETTEL A VÉGEREDMÉNYRE ÉS ENNEK MEG-
HATÁROZÁSA. ÉSZTANI KÖVETKEZTETÉSEK.

AZ ELLENFELEKET bírálva és egymással összehasonlítva, két osztályba sorozhatjuk.

Vannak olyanok, a kik a súlyosabb sértésekből kifolyólag, mint ellenségek egymás iránt ellenszenvet és gyűlöletet táplálva, elragadtatva mindketten a szenvedélytől, – küzdenek.

Vannak továbbá olyanok, kik a legkisebb harag nélkül eleget téve egymás iránt, lovagias érzületüknél fogva egymással küzdve, eleget tesznek kötelességüknek.

Mindenekelőtt vessük fel azt a kérdést, hogy mi az oka annak, hogy a párbajokból nem mindig, sőt mondhatni ritkán kerül ki a jó vívó mint győztes; holott a kardpárbajjal a vívás művészete szoros összefüggésben látszik lenni.

Azonban a további fejtegetésből látszani fog, hogy a párbaj végeredménye a vívásban való gyakorlottsággal nincs mindig összhangban.

Minek egyelőre is azon rövid magyarázatát nyujtom, hogy több a lélekerős férfi, mint a gyakorlott vívó, ki ezen tulajdonsággal birna.

A mi a vívást illeti, feltétlenül kell hogy vele foglalkozzunk, – mondjuk ki nyíltan, soha sem tudjuk, mikor lesz rá szükségünk.

A mellett legférfiasabb, legnemesebb, leglovagiasabb test – és fegyvergyakorlat.

Erősíti és edzi a testet az ifjuban, a férfias szellemet, nemes büszkeséget, méltóság-teljes önérzetet s öntudatos bátorságot ébreszt.

Továbbá szoktatja a hidegvérhez és józan magatartáshoz a veszélyben, és a lélekjelenlét fentartásához.

Mindazon sport, mely veszélylyel jár, – mint pl. a lovaglás már magában véve – az embert éberré teszi, lelkét emelni fogja s veszélyes pillanatban feltalálóbbá teszi, s a veszély pillanata idegeit nem fogja oly mérvben igénybe venni, mint annak, a ki egyáltalában nem foglalkozik a lélekjelenlétet megkivánó, sőt parancsoló sportokkal.

Az emberek felfogásával párbaj – ügyekben psychologiailag tisztába kell jönnünk. Mert a milyen a felfogásuk egyes embereknek, éppen olyan a párbajban felléptök is; már pedig fellépésökből lehet megismerni az embereket.

Figyeljük meg első sorban a kardvívókat, hogy milyen tapasztalatokat szerzünk.

Sokszor látunk a természettől erőteljes, duzzadt izmokkal megáldott fiatal embert, ki a vívásban csak az oly ellenfeleket keresi, kik nem vágnak nagyot.

Már magától a gondolattól is irtózik, hogy esetleg egy fájdalmas vágást kap.

Ezek borzadnak a vívástól s az ilyenek csak nézni szeretik; könyv nélkül tudják a legkomplikáltabb cseleket s fortélyokat, – ha kardot vesznek kezükbe, már előre behunyják szemöket.

Ilyenekből lesznek ismét a párbajjellenesek, s hangoztatni fogják mint társadalmi félszogséget s jól berendezett pisztolycsövek mögé bujnak, ha arra kerül a sor, hogy elégtételt kénytelenek adni.

Az ily embert, éles karddal kezében, elhagyja minden lelki ereje és vakon szolgáltatja ki magát ellenfelének.

Mindebből azt látjuk, hogy igenis, elkerülhetlen a vívás, hogy az ember magát megvédelmezni tudja, de ahhoz, hogy a párbajból győztesen kerüljön ki, nem feltétlenül szükséges a kardforgatásban művésznek lenni, – de okvetlenül kell a sikerhez, hogy a kardtól ne irtózzék és a bőrét ne féltse a fájdalmas vágásoktól.

Úgy, hogy már az assout–vívásban nyitott szemmel s nyugodt kézzel, idegeit uralva, ne riadjon vissza a penge élvágásaitól.

Mert míg a vívás művészete a kéz – és összes testmozdulatok gyorsaságából, valamint az ezzel összeköttetésben álló nyitott és éles szem működéséből állanak, addig a párbajnál az előbbi mit sem ér, ha az ember nem uralja az idegeit, hogy nyitott és éber tekintettel, bár kevesebb ügyességgel, ellenfelével szemben magát megvédelmezni tudja; annak minden mozdulatát szemmel tartva, nyugodt és higgadt magatartással mindent megfontolva, csak a nála minden tekintetben erősebb lelkű és idegzetű és jártasabb vívónak szolgáltatja ki magát, s akkor is, az ellenfélre küzdelmesebb védekezéssel s igen csekély áldozatok árán.

A vívásban tehát valódi ellenfeleket látva, beleélve magát azon gondolatba, hogy éles pengével áll szembe, kifejtve a legnagyobb óvatosságot, leküzdve minden heveséget, arra törekedjék, hogy szemeit nyitva tartsa minden körülmény között.

Képezzük magunkat a vívásban testi hajlamainkhoz képest annyira, a mennyire lehet, de ne feledjük, hogy ezzel még mit sem érünk el, ha eltekintünk attól, hogy esetleg éles pengével van dolgunk, a hol már nem egyedül a testi ügyesség, hajlékonyság és erő a mérvadó, hanem gondoljuk meg, hogy mindenekelőtt a szenvedélyek leküzdésére erős lélekkel az idegzetnek összeszedésével kell megküzdenünk.

Ha ezen előfeltételeknek teljes birtokában vagyunk, csak akkor mondhatjuk el, hogy bátran szembe állhatunk az ellenféllel, a nélkül, hogy valami nagy veszélytől kellene tartanunk.

A kardpárbajnál a bátorság az észszel kapcsolatban vezéreljen bennünket.

Az emberek minden erények közt a jótékonytságot és bátorságot becsülik legtöbbször, ezt bámulják legjobban, mert két javukat szeretik leginkább: a vagyont és életet.

És mégis nagyon sokan azt hiszik, hogy ma már csak a katonának kell bátornak lenni – hivatalánál fogva, – magukat pedig kivonják alóla „a ki fél, az él” s hasonló okoskodásokkal; a mi nemcsak szolgálai, de a leggyarlóbb nézet.

Nincs boldogság, bátorság és erény harcz nélkül.

Javainkat csak bátorság szerzi és őrzi meg, s oly jószág, a mi nem kerül semmibe, nem is ér sokat.

Az oly ember, a ki csak jó, s nem bátor, nem sokáig lesz jó.

A rettenthetlenség legrendkívülibb ereje legyen a léleknek.

A legtöbb ember, mert gyarló, gyöngé és félénk – ez ellen kell küzdenie.

Az erő mindig főjelvénye volt a férfiasságnak, – mint szépség az istennőnek.

A bátorság sok ismeretet és lelki erőt igényel.

A bátorság az, mely az erősebbnek ellentáll.

Még az is, mit közönségesen vitézségnek neveznek az emberek, inkább függ morális, mint physicali okoktól.

A bátorság tehát a párbajvívónak – mint egy főalkatrész – legszükségesebb.

A gyávaság tönkre teszi a becsületes embert.

Minden veszedelem a gyöngeségből ered. Akaratunk lanyhasága, bágyadtsága teszi gyöngeségünket.

Mindig elég erős az ember, hogy megtegye, a mit erősen akar. Volenti nihil difficile.

A megvetett veszély azonban hamar visszatér, azért elbizakodnunk sem lehet sem erőben, sem ügyességben.

Ez, mivel igaz, valamint az is, hogy a bátorság könnyen vakmerőséggé fajul, sőt maga a büszke bátorság már vakmerőség, – de mindebből csak az következik, hogy azért, mert nem félünk, még nem vagyunk bátorságban, biztonságban, bár jellemünk már ez által mentve van, – hogy az embernek okosnak és számítónak is kell lenni, s nem Hübele Balázs vaknak, vagyis vakmerőnek, de mindamellelt áll, hogyha félünk, már elvesztünk.

A szenvedélyek leküzdésében áll első sorban a kardpárbaj veszélytelen kimenetele.

A párbaj az, a mitől az emberi gyávaság leginkább fél.

Hasztalan félelem, ok nélküli kín.

A baj egyszer, a félelem folyvást kínoz.

Aztán a félelem nem ment meg a veszélytől, csak nagyíthatja.

A bátorság könnyen fog találni segédeszközt a pillanatok felhasználásában, vágások felfogásában, a félelem pedig tehetetlenné tesz.

A félénk sok mindent hisz, de keveset mer.

Előtte minden lehetséges lesz.

A párbaj végeredményét a szerencsére bízva, állítja erősen, hogy nem fog kikapni és hogy minden lehetséges.

Pedig a lehetőségek rendesen mások.

Épp oly csalók, mint a remény, melynek legalább útja kellemes.

Ne téveszszük a félénk fogalmát az óvatossal, mert az óvatos ravaszsággal pótolja az erő hiányát, belátja és mérlegeli az ellenfél közti különbséget, erős lélekkel azt lefegyverzi, kellő távolságban tartja, s a kellő pillanatot felhasználja.

Míg a félénk csak akkor hiszi magát biztosan, ha az, a kitől fél, megsemmisített.

Biztosságáért semmi ár nem nagy.

Ez eredményezi az előbb felsorolt eseteket: pisztolyát a jel megadása előtt kilövi, kardját folyton elejti és a helyszínen bocsánatot kér.

A párbajban csak bátor lehet nagylelkű.

A félelem mindig kegyetlen és zsarnokká tesz saját magaddal szemben.

Ez a legrosszabb megvesztegető.

Igy tehát a bátorság – biztosság, bár a köznézettel – a mi nem mindig a legjobb – némileg ellenkezni látszik.

Bátran szemébe nézni az ellenfélnek, egyetlen menekvés mód.

És a bátornak hidegvére sokat megmentett már erősebb és ügyesebb ellenféllel szemben, míg a félelem erős és ügyes vívókat lemészároltatott.

Féleszközökhöz azonban, mint pl. bátorságot mutatva kiabálni, mosolyogni, továbbá balkézzel a pengét megfogni – már csak a jó izlés és ildomosság szempontjából sem fog egy becsületes ember sem folyamodni és nem akar ily eszközök alkalmazásával győzni, a nélkül, hogy csak meg is akarna győződni előbb azoknak semmi voltáról, mivel önérzetes és öntudatos ember ellenfelének ilyes magaviseletét épp oly nevetségesnek, mint szabályellenesnek tartja és egyáltalában nem fogja magát az által zavarba hozatni, vagy osztatlan figyelmét ellenfele mozdulatairól elterelni hagyni.

Azért a fél – eszközök igénybe vétele könnyen halálos kimenetelt eredményezhet veszélyes ellenféllel szemben.

Bátorság a legjobb politika.

A valódi bátor és öntudatos ember a párbaj veszély – pillanataiban és hevében mutatja meg önmagát, valódi egyéniségét, erényeit.

Az ilyen ember néha kevés ügyességgel és előképzettséggel a vívásban, – a cselekvés hősies merészségével, néha nem kevés hősies türelemmel – a veszélyes pillanatok alatt óvatossággal tünteti ki magát.

A párbaj és az assaut – vívás között óriási különbség létezik, mely rendszerint nem a kardok különféleségéből a különféle iskolákból, hanem igenis az ember egyéniségéből folyik.

Egy párbajba magát bármily vívóval szemben beletalálni és a vele szemben tanúsítandó módokat használni, – bár igen kevés vívási tudománnyal is, – a higgadtság, lelki erő és elhatározottság non plus ultrája.

Igy tehát, ha ezt valaki tökéletesen el nem is érheti, de a mennyire tőle függ, megközelítheti, mely esetben ügye már maga a szándék, valamint azon tudata folytán, hogy akarat és értelem szerint verekszik, mint nyert ügy tekinthető.

Már ezzel eléretett mindazon óvatosságok egy része, melynek hiányával kardot csak azért veszünk kezünkbe, hogy magunkat lemészárolni hagyjuk.

Ha valaki magát a párbajban egyszer teljesen higgadtan tudta viselni, s legyőzte szenvedélyeit, úgy a jövőben magára mindig számíthat, és soha a következményektől félni nem fog.

Két gyenge együttműködése esetében egyik a másikkal szemben előnyt rendszerint csak gyorsabb és erélyesebb fellépéssel biztosíthat, mert ez az, a mire a siker reményével támaszkodhatik az illető.

Ily esetek azok, – a midőn a ki kezdi, az nyeri; de nehogy magunkat tévútra vezetessük, mert a másik gyenge vívó eszélyessége könnyen csalatkoztat fellépésünkben.

Az eszélyesség mindig és mindenben fődolog marad, az pótol sok mindent, még a vívási tudományt is, és higgadtsággal párosulva, győzni fog.

Egy kardpárbaj hirtelen kimenetele rendszerint két vehemens, vívni nem tudó félre vall; mert két jó vívó mérkőzése rendszerint kínosan hosszú, – sőt egy jó és egy rossz vívó, – de éber lelkű férfiak – működése is hosszabb ideig tart.

A jó vívó a rossz vívóval szemben a legnagyobb óvatosságot fejt ki, mi időbe kerül, valamint a gyengébb vívó is ennek tudatában cselekedve, ha helyes irányt követ, hirtelen megsebesülni nem fog, illetve meg nem sebesít hirtelen.

„Két rossz vívó ügyetlen és vakmerő együttműködése rendszeren mindig mindkettő súlyos megsebesülésével végződik rövid időn belül.” Ily esetben lehet mondani, hogy a párbaj a szerencsére van bízva.

Míg az üdvös szabályok betartása által, kiki magának nagy előnyt biztosít.

Egy vívómester és kevésbé jó vívó, de egyforma lélekerős férfi mérkőzésénél az utóbbi magának a gyenge sebesülést csak bátor fellépéssel biztosíthatja.

De a sebesülésre feltétlenül elkészülve, a vágásokat, a mennyire képes, okvetlenül hárítsa, mert csak ez esetben remélheti, hogy egy félig felfogott vágással s gyors visszavágással, – ha maga is megsebesül, de ellenfelét is megsebesíti.

Egy vívómesterrel vagy általában egy ehhez hasonló kitűnő vívóval szemben csak ily módon biztosíthatjuk magunkat; természetesen ezen embereket olyanoknak tétellezve fel, kik cselekedetük és minden mozdulatuk tudatában vannak.

Mert az ily vívókkal szemben az elhamarkodottság, dühös támadás, vagy pedig mindenekfeletti erő kifejtése a vágásokban nem fog használni, – ismerve már a fentemlített vívómodort ily ellenféllel szemben.

De bármily kitűnően is vívjon valamely ellenfél, legyen bár vívómester is, ha azon lelki tulajdonságokkal nem bir, úgy bármely vívó is az itt meghatározott fellépéssel tökéletesen előnyt biztosíthat felette.

TANÁCSOK
A LELKI ÉS TESTI ERŐK
FELHASZNÁLÁSÁRA.

A TÁRGYALT ESZMÉT BEFOLYÁSOLÓ TÉNYEZŐK.
AZ ÁLTALUNK ESZMÉNYÜL VETT JELLEM VÉG-
ÉRVÉNYESÜLÉSE A PÁRBÁJ VESZÉLYTELEN KIME-
NETELÉBEN.

JÓ ELŐRE képezzük magunkat a párbajra, mert csak úgy fognak kevesebedni a szerencsétlen kimenetelű párbajok.

A vívótermekben az szolgál elvül és az egész vívó – művészetnek méltó és annyira becsülendő elve gyanánt emelik ki, hogy a vívó – művészet erkölcsi iránya és annak megállapított rendszere mindig többre becsülendő, mintsem az egyesek ellenében véletlenül vagy akarva kivívott előnyök. Így célzott élni soha sem fogunk.

Tökéletesíteni kell magunkat a párbajra előkészítő vívásban, különféle vérmérsékletű ellenfeleket keresve.

Tökéletesen beleérezve és belelátva magunkat a párbaj – situációkba, tanuljuk az ellenfélt kiismerni, minden fortély és elővigyázatot felhasználva, legyőzni törekedni az erősebbet ügyességgel, – az ügyesebbet erővel és észszel.

Mindazonáltal célzott csak úgy fogunk élni, ha a már számtalanszor említett lélekjelenség is megvan, mely szóban minden befoglaltatik, mert csak a bátorság, hidegvér, erős lélekkel bíró ember rendelkezhet vele.

Mely tulajdonságok, ha mind megvannak, úgy méltán mondhatja mindenki magát legyőzhetetlennek, mert a sokak által ismét tévesen felfogott párbajszerencse csak minden tekintetben hozzá hasonló tulajdonságokkal felruházott ellenféllel szemben érvényesülhet.

Annál inkább szükségük van lelki tulajdonságokra azoknak, a kik, elég szegényére a mai kornak, absolute nem jártasak a kardforgatásban.

Mert méltán el lehet mondani, hogy a mai társadalomban az, a ki a kardforgatásban teljesen járatlan, azon általunk is kiemelt körülmény daczára, hogy a párbaj végeredményére nincs befolyással a vívás művészete, – ha még úgy bizik is erejében, saját biztonsága ellen vétséget követ el, mert az élet maga is egy harc, – s midőn küzdelmeibe bocsátkozunk, gondoskodunk minden segédeszközről, mely a harcban segít.

Gyakoroljuk magunkat azért a víváson kívül a czéllövésben is, mert adandó alkalmal ennek hiányában szomorú végnek tehetjük ki magunkat.

Minél jobban ki lesz képezve a fiatalság a vívásban, annál kevesebbet is fogja mint komoly eszközt használni.

Annál méltóbbak lesznek a felek a küzdőtéren, annál igazságosabb lesz maga a küzdelem, egyformábbak az eshetőségek és veszélytelenebb kimenetelűek a párbajok.

Minél jobban ki lesz fejlődve a czéllövészet, annál kevésbé fogjuk ezen súlyosabb nemét a párbajnak igénybe venni, mely bármelyik félre halálhozó lehet.

S így csak igazán komoly okok fogják az embereket ezen fegyver igénybe vételére vezérelni, nem úgy mint most, midőn vagy igazágtalanul egyenlőtlen erők állanak egymással szemben, vagy pedig hatástalan fegyverekkel lőnek, a mi megszégyenítője a párbaj fenséges komolyságának és megszégyenítése azon nemes eszmének, mely az embert a párbajra vezérli.

Visszatérve fejtegetéseim fonalára, – meggyőződéssel állíthatom, hogy az olyan ember is, kit a természet gyöngeséggel vert meg és ügyessége sincs, – de mindamellett lélekjelenléttel bír, – nem tehet okosabbat, mintha – már a természet által minden emberre ráruházott védekezési ösztönével – úgy, a hogy tudja – a vágásokat felfogja és aztán visszavág, mert egy jól – rosszul felfogott vágás már veszélyes nem lehet és a ki védő fél, táplálhatja még azt a reményt, hogy ellenfelét megsebesítheti.

Míg azonban egy erőtlennül s a mellett ügyetlenül véghezvitt támadást még egy rosszabb vívó is felfogván, egy hatalmas visszavágással őt szerencsétlenné teheti.

Számosan vannak a társadalomban, a kik a leglovagiasabb szerepet játszzák, bátor fellépésükkel maguknak tekintélyt vívnak ki és ezen felléptöket színleg még a párbajnál is megtartják és a legnagyobb fokú belső félelmük daczára bírnak azon képmutató tehetséggel, mely őket – látszólag – valódi lovagokká, sőt félelmes ellenfelekké teszi.

Ily embereknek is lehetetlen valódi ellenféllel szemben győzelmet aratni, mert nemcsak ismerni kell azon eszközöket, külsőségeket melyek egy valódi lovagot jellemeznek, hanem az ezeket létrehozó benső tulajdonokkal kell rendelkezni, legyenek azok akár a természet ajándékai, – melyek vele születtek, – akár az önismerés alapján, öntudatosan és erős akarattal szereztessenek meg. Az utóbbi esetben a felismereten hiányzó tulajdonságok pótlására minden eszközt fel kell használni, hogy magát erőssé és bátorrá tegye; a veszélyes pillanatokban – már ismerve önmagát, – önbi-zalommal legyen, – s idegeit leküzdve, önmagában a valódi férfira ismerjen.

Mert külsőleg feltüntethetjük ugyan magunkban azon jó tulajdonokat, melyekkel egy férfinak birnia kell, de mindazonáltal csak magunkat ámítjuk, és a tartalom nélküli külsőség, mint egy veszedelmes álarcz hull le akkor, a midőn testünket saját meztelenségében téve ki az ellenfélnek, a lélek is a legsúlyosabb megpróbáltatásnak van kitéve.

Eddig feltüntettem mindazon embereket, kik lelki erővel nem rendelkeznek, – akár kimutatottan, akár nem; ezek gyengeségük által minden körülmények között a leggyengébb ellenfelekkel szemben is veszélynek teszik ki magukat.

Még vannak azonban olyan emberek is, kik mindezen rossz tulajdonságokkal nem bírnak, mert soha semmiféle veszélylyel nem törődven, ennek tudatával sem bírnak. Ezekben minden kiváló tulajdonságok összpontosulva lehetnek, de még azokat veszélyes pillanatokban érvényesíteni alkalmuk nem volt.

Ez fiatal embereknél fordul elő, kiknek különösen az első párbaj szokott próbaköve lenni, – hol magát kiismerve, meggyőződést szerez arról, hogy mily erős lélekkel rendelkezik, – s ennek folytán van – e lélekjelenléte?

Mert egy oly ember, ki a sors csapásaival számtalanszor szembeszállva, küzdött már a létért, – élete más oldalról gyakran volt veszélyeztetve, – a kritikus pillanatok megpróbáltatásaival számtalanszor szembe nézett, küzdve a létért, önerejéből felemelkedve, ismerve az életet, annak viszontagságait, soha sem fog tanácsot kérni arra, hogy miképpen viselkedjék akkor, midőn büszke önérzetében megsértve, elégtételt kér és ad.

Míg az ifjú kornál, midőn valaki még mindent csak mások erejével ért el s talán a nélkülözést nem ismerve, veszélyes pillanatokkal szembeszállni alkalmá nem volt, gyakran ki van téve annak, hogy addig nem ismerve ki magát, az első párbaj nyújt és ad neki reményt arra, hogy magát kiismerje és erősnek érezvén, bátran fog küzdeni

akkor, midőn ismét eleget kell tenni megsértett lovagi önérzetének s saját fellépésében megismerje önmagában a férfit.

És ha táplál is aggodalmakat, ezek már akkor is szűnőfélben vannak, midőn a kardot kezébe fogva, átérezve a rajta elkövetett sértést, férfiúi magatartást fog tanúsítani ellenfelével szemben.

Az első párbaj hatása tehát még kiállás előtt nyilvánul a saját magába vetett bizalmatlanságnál fogva, mely azonban a cselekvés pillanatában megszűnik.

A ki azonban a küzdelem alatt gyöngeséget tanúsít, ennek hatása párbaj közben okvetlenül meg fog látszani rajta, – a kimenetel valószínűleg kedvezőtlen lesz reá nézve, – s a deprimáló utóhatás sem fog elmaradni, mely annál nagyobb lesz, minél veszélyesebben végződött reá nézve a párbaj.

Azért is általános szokás, valahány párbaj felmerül, hogy a segédek önkénytelenül felteszik a kérdést: volt – e már párbaja? vagy: hány párbaja volt? melyből levonva a következtetést, felökhöz nagyobb bizalommal vannak és összehasonlítva az ellenféllel, a végeredményt könnyen meghatározzák.

Az első párbaj végeredményének rossz következtetésekkel való előzetes meghatározása a saját segédek részéről sok esetben vált már végzetessé az illetőkre nézve.

Minden elfogultság nélkül kell megbírálni az ellenfeleket; ha pl. lett volna már párbaja, nem szabad sem győzelmét, sem vereségét túl –, illetve nagyon lebecsülni.

Főképpen nem szabad elbizakodva túlbecsülni magunkat, ha talán párbajunk jól is végződött, mert elbizakodottság jövőre kevesebb óvatosságra vezet és sokszor a második párbaj az, a midőn az ember önmagában keservesen csalódnai szokott.

Az ellenfelek lelki ereje és ügyessége annyiféle, a hány ember van.

Azért kell magunkat mindig abban a pillanatban tájékozni tudnunk, hogy mily ellenféllel van dolgunk, midőn tette kerül a sor.

Az ellenfél azonnali kiismerése a legnagyobb tehetség, kit úgy külső alakjáról, mint megjelenéséből és tekintetéből határozhatunk meg.

Ezen tulajdonságok kiismerése után tudjuk csak felhasználni azon előnyöket, melyekkel rendelkezünk, – leküzdvén azon hátrányokat, melyek az ellenféllel egyenlőtlennek tennének.

Kötelessége magát a párbajban mindenkinek a tőle kitelhető módon eszélyességgel és ügyességgel, lélekjelenléttel párosulva megvédeni.

Számtalan esetet tudok, midőn az illető mindezen kötelességeiről lemondván, elhatározta magát ezen általánosan használt megjegyzésre: „kapok, de adok”.

Ezen kijelentés egyike a legveszedelmesebbeknek.

Mert ezen kijelentés azon elhatározással jó, hogy felhasználja azon pillanatot, midőn az ellenfél kardját majdnem testén érzi – egyedül a rosszindulatok által vezérelve – erősen közbevág, saját magát teljesen kiszolgáltatja az ellenfélnek, – úgy hogy ha sebet ad is, maga rendesen legsúlyosabban megsebezve távozik el.

Csak az táplálhat reményt magában a győzelemre a párbaj keresztülvitelénél, ki minden gyűlöletről és haragról letéve, a leghiggadtabb indulat által vezérelve, nem mint feltétlenül győztes akar kikerülni, hanem elismeréssel ellenfele iránt, – még a leggyengébbet is megbecsülvén, – vele játékot nem folytat.

Némely párbajban feledve látjuk azon magasztos czélt, mely az embert a párbajra vezeti; nem azon komoly cél lebeg a felek szemei előtt, hogy elégtételt adjanak, vagy

vegyenek, hanem a párbajt multság gyanánt fogják fel, – a mely azonban – elbizakodottságuk folytán – rájuk nézve gyakran szerencsétlenül végződik.

Számtalan példát tudnék az életből felhozni, midőn ilyen esetekben igen szomorú végeredmény létesült.

Szintén ily káros hatással lehet az emberre egy vakmerően elhatározott és keresztülvitt támadás, mely minden veszedelmet figyelmen kívül hagyva, csak az ellenfél megsemmisítését czélozza.

Rossz felfogás ez és a mellett veszedelmes, mely csak gyenge lelkű férfiakat fog megtántorítani, mert a gyűlöletre, mint rossz tanácsadóra hallgatván, saját maga csak rosszindulat által vezetettve, azt le nem küzdve, még egy nem egészen gyakorlott vívóval szemben is, ki lélekjelenléttel rendelkezik, magát a legnagyobb veszélynek teszi ki.

Miért is ne a gyűlölet tanácsoljon, mert akkor hiába hivatkozik valaki lélekjelenlétre, erőre, ügyességre.

Hasztalan akkor minden jó tanács, mely a veszedelem kikerülésére vezet.

A gyűlölet a legnagyobb tudatlanság eredménye és büntetése saját rossz kívánalmainknak.

Bebizonyítani nem is bajos, mert hogy igazságosak legyünk, ezt önmagunk érdekének józan belátása épp úgy kívánja, mint a magasabb morális szempont.

Őrizkednünk kell ugyanis mindentől, mely tartós veszedelmet okozhat pillanatnyi gyengeségért, így tehát nem kell és nem szabad a legrosszabbat kívánni ellenfelünknek.

Csak az oktalanság értelmezi az önérdeket úgy, hogy annak mindent feláldoznunk kell, a mi azzal ellenkezik.

Igazságtalan phrasis hasznosnak látszhatik pillanatra bizonyos körülmények között, de az ily elméletnek soha sem lehet valódi haszna, mert a mi nem igazságos, soha sem lehet jó.

Az igazságtalanság, miután ártatlanokat sujtott, azoknak fejére esik, kik okozói.

Az igazságtalanság karddá válik s az elnyomottak karjait fegyverzi fel, melynek tudatában győz, mert győznie kell.

Ne értsenek félre olvasóim.

Törekedjünk harczképtelenné tenni ellenfelünket, de ne a legrosszabbat tűzzük ki a végrehajtásban.

A viadal lefolyása alatt történhető eseményekre gondolva, – lehetetlen végre meg nem említenünk azon rettenetes kellemetlen hatásokat, a melyek egyeseken egy megszakított párbaj közben erőt vesznek.

Nem oly megszakítást értek itt, midőn a hosszadalmasan küzdő ellenfelek pihenésre szólíttatnak, hanem midőn a falhoz szorított ellenfelet küzdőterre állítván, újból kezdődik a viaskodás, – de különösen figyelemre méltó pedig harczképtelenségig vívott párbajnál a gyengén megsebzett fél lelki állapota.

Mert míg pihenő ellenfelek ismervén positióikat, – jól tudják, hogy egymást nem veszélyeztetik, – addig a magában nem bízott s hátraszorult fél minden reményét elveszítve, majdnem képtelen további harcra.

Míg ellenfele, – ki ismerve támadásai szándékát, pengéje játékát, annak gyorsaságát és mozdulatait, ennek felhasználásával csak előnyösebb helyzetben lehet.

Daczára az eljátszott imponáló magatartásnak, támadó fellépésével ellenfelét zavarba hozva, jó eredményt érhet el.

Előfordul, hogy a megsebesült fél, ha a sebet támadása közben kapta, nem fűz többé reménységet a támadás sikeréhez, így tehát minden körülmények között hátrálni fog, vagy pedig elvesztve minden higgadságát, dühtől áthatva vakon fog ellenfele kardjába rohanni – nem számítva többé semmi eshetőségre.

Mindezen eshetőségekre nézve azt tartjuk szem előtt, hogy ily esetekben sem vészett el még minden, – sőt szilárd, elhatározott fellépéssel ellenfelünket zavarba hozhatjuk.

Ujból erős lélek kell tehát a beszorított, vagy megsebesült félnek, hogy magát méltó ellenfélle tegye; tekintsen el sebesüléstől, – próbáljon erélyes, de óvatos támadást, és semmi esetre sem mutassa, hogy legyőzve érzi magát, – vagy ha támadásában nem bíznék, úgy inkább csak maradjon támadásra készen, – ellenfele lekötése céljából – s kétszerezett figyelemmel vigyázzon ezekben a pillanatokban, hogy ellenfele vágásait felfogja és visszavágjon.

Igy sohasem érhet bennünket szerencsétlenség, mert ha oly hatást vagyunk képesek az ellenfélre átszarmaztatni, mint a milyennel ő van ránk nézve, úgy soha sincs veszedelem.

Bármennyire jártasak legyünk a kardkezelésben, bármennyire értsük a vívás technikájának összes rejtjelmeit, soha sem fogjuk tudni azt felhasználni, ha nem érezzük magunkat elég erősnek ahhoz, hogy eltekintsünk a penge életől, mert nem a penge rafinériájában és a kéz gyorsaságában, hanem a kard élében van az erő.

Mindenekelőtt és minden körülmények között ez gyakorol hatást az illető félre, azért néha feledi vívási tudományát, nem tudja érvényesíteni.

Szilárd kézzel kell vezetni a pengét, melynek éles volta egyeseknek kezét tehetetlenné teszi, ha van is talán elég ereje ahhoz, hogy ügyességéből ne veszítsen, de nincsen elég ahhoz, hogy a vágások élesek legyenek.

Mert gondoljuk csak el, míg az assaut – vívásnál is mily gyakran fordulnak elő lapos vágások kitűnő vívóknál is, mennyivel nagyobb erő kívántatik ahhoz párbajnál, midőn kell hogy az erő, ügyesség, hajlékonyság mind a legéberebb lelki figyelem hatása alatt összpontosuljon.

Azért ne bizakodjék el senki vívási tudományában, melynek birtokában ugyan jogot formál a győzelemhez, de a keresztülvitelnél tehetetlenné válván, ennek absolute semmi hasznát sem veszi.

A ki önmagát kiismerte és bizik lelki erejében, számíthat csak biztosan vívási tudományára, tekintettel mindazon szabályokra, melyek a párbajvívásnál feltétlenül szükségesek, hogy betartassanak.

A milyen lelki erő szükséges ahhoz, hogy az embert a párbaj alatt vezérelje, éppen olyan komolyság kell ahhoz, hogy esetleges elbizakodottságát leküzdje.

Ki kell emelnem azon érdekes körülményt, melyet az assaut – vívásnál soha sem tapasztalunk, t. i. a penge hatását a testen.

Különféleképen végrehajtott vágások sokszor oly megfoghatatlan alakulásokat hoznak létre, melynek a megfejtése gyakran akadályokba ütközik.

Ezt különösen a párbaj – orvosok tudnák megmondani, kik ezzel tüzetesen foglalkoznak.

A mai nap használt vékony pengénél, eltekintve attól, hogy ezekkel csak huzott és taszított vágásokkal lehet hatásos vágásokat kifejteni, de még az ily módon adott vágások is csontra találva, a penge rezgése következtében elfordulnak.

Egy erőteljesen keresztülvitt vágás legnagyobb részét elfordul, úgy, hogy számtalanszor tapasztalhatjuk, hogy még a penge is kicsavarodik markolatából, és erről mit sem tudva, hatástalan fegyvert tartunk a kezünkben.

Az ily pengékkel a testre tett erős vágások hatástalanok, mit a párbaj után az ellenfél testén látszó számtalan piros csíkból meg lehet határozni.

Továbbá egy teljes precisitással keresztülvitt hárítással az ember a behajtott kard következtében megsebesül.

Egy erőteljes vágás hatása után a kardpenge éle levágva egészen felkunkorodik, úgy, hogy egészen hatástalanná válik.

Oly emberek kezében, kik a vívási tökély oly magas színvonalára még nem jutottak, hogy ezen teljesen vékony kardot tökéletesen használni tudják, semmi esetre sem ajánlatos fegyver, különösen egy oly vívóval szemben, ki ehhez tökéletesen ért.

Használjunk közepszerű vastagságú hatásos kardokat, melyek használatával a magunkba helyezett bizalomban csalatkozni nem fogunk.

Ily kardok használatánál, tekintet nélkül a szemben álló felek lelki és testi állapotára, nagyon nehéz lesz meghatározni a párbaj végeredményét, – nem úgy mint a könnyű kardok használatánál, a hol a jó vívó fölényben van.

Mert más tekinteteket figyelembe véve, csak azok számíthatnak szerencsére a párbajban, kik minden tekintetben egyenlő erővel, egyenlő lelki állapottal és ügyességgel küzdenek egymással szemben.

Más körülmények között a győzelem egyesekre nézve nem a szerencsétől, hanem azon tehetségtől függ, a melylyel fel van ruházva, s melylyel ellenfele nem rendelkezett.

A többi szerencse azonban csak a penge különös játékaiból eredhet.

A párbaj végeredményét tehát, eltekintve a használhatatlan pengéktől, a küzdő felek lelkiállapotából, melyről kell, hogy tisztában legyünk, azok szenvedélyéből, lelki erejéből, továbbá erejéből és ügyességéből a penge használatában képesek vagyunk meghatározni.

Ezen meghatározás föltétlenül szükséges, mely nemcsak minden tekintetben legnagyobb elővigyázatra sarkal, hanem arra minden tekintetben előkészülve igyekezünk magunkat az ellenféllel egyensúlyba hozni, annak előnyeit a saját előnyeinkkel egyensúlyozni, hátrányait felhasználni, hogy a mennyire csak lehet, egyenlő küzdelem által mindazon veszélyeket elhárítsuk, melyeknek nem ismerése ránk nézve vészthozó lehet.

Ennek keresztülvitele azonban tehetség számba megy, miután ennek eléréséhez nemcsak a mások, hanem a feltétlenül alaposan kiismert saját személyiségünk is kell, mely pedig a számtalanszor említett önismereten alapul, mely megfigyelő tehetségéhez jó felfogás, nyugodt temperamentum szükséges.

Egyáltalában pedig az életből kell kiismerni az embereket.

Hogy az embereket ismerhessük, látnunk kell tetteiket. Elmélet itt nem elegendő.

Az emberek a világban mutatják beszédüket, de rejtik tetteiket.

Ez, a mi óvatosságra sarkal.

Könnyebb ismerni az embert általánosságban, mint különösen.

A képzelődés nem alkothatna annyi változatosságot, a mennyi van az emberi szívekben.

Az embereknek és dolgoknak megvannak a saját távlatai.

Némelyeket közel, másokat távolról kell látnunk, hogy jól kiismerhessük.

Némely embernél egyszerre meglátszik mit ér, másnál csak elemzés és philosophálás által.

Sőt vannak le nem definiálható emberek, kik sem azok a mik, sem azok, a miknek látszanak.

Az emberek nagy részének, mint a növényeknek, vannak rejtett tulajdonságaik, miket csak a véletlen fedez.

És vannak oly ügyes álcázások, kik az igazság látszatát tudják kelteni, úgy, hogy rossz ítélőtehetségre mutatna, ha meg nem csalatnánk általuk.

Az embereknek legnagyobb részt két öltönyük van a jellemre, egy köznapi és egy ünnepi.

A legjobbak gyakran gonoszabb képmutatók, mint a világ képzelné.

Hasonkép van a férfias bátorsággal is.

Az emberek telvék ferdeségekkel.

Ha van, ki soha nevetségesnek nem látszott, oka az, hogy nem jól kerestük.

Egészen véve, az emberek inkább gyávák, mint rosszak s inkább ezen gyöngéik, mint hibáik által kormányozhatók.

Vannak, kikről gyávaságot nem teszünk fel, míg nem látjuk azt; de nagyon kevés van, kin elcsodálkozhatnánk, látva a gyávaságot.

Azonban, mint minden tanulmánynak, úgy az emberismeretnek is végcélja a javulás.

Mert nem ismerjük a ferdeségeket, ha azokat elfogadjuk, s nem ismerhetjük az embert, ha a rosszban hozzá hasonlítunk.

Félreértés kikerülése végett itt nem az emberek utáni tudakozódás értetik, mely a jellemmel soha sem férne össze, hanem az emberismeret tudománya, mely kell ahhoz, hogy valakit az első tekintetre megítélni tudjunk.

Hogy a párbajban minden előforduló esetről tájékozva legyünk, fel kell említenem azon eseteket, midőn a felek az elszántsággal párosult gyűlölettel és vakmerőséggel a legnagyobb veszélyt előidézve törnek egymásra.

Ez rendesen közepes vívóknál fordul elő, mely támadás már egy előre kieszelt legveszedelmesebb helyre való szurás vagy vágásból áll.

A megtámadás az illető saját maga kockáztatása mellett minden csel nélkül, a leg-rövidebb uton, a legnagyobb erélylyel történik.

Eleinte az ellenfél vágásait vagy felfogva, vagy előle kitérve, ront a mitsem sejtő ellenfélre, ennek támadását tekintetbe sem véve.

Oly segédek mellett, a kik annyira nem birnak éleslátással, hogy még egy vérző vágást sem vesznek észre, még a legélesebb látású és erős lelkű vívóra nézve is a legveszedelmesebben végződhetik a párbaj.

Ennek valódiságáról és könnyen keresztülviteléről az assaut–vívásnál könnyen meggyőződhetünk.

Egy oly vívóval szemben, ki nem a legnagyobb lélekkel és elővigyázattal vív, kitehetjük magunkat egy egyszerű vágásnak, a mely talán absolute nem veszedelmes és rossz segédek mellett kevés ügyességgel is halálos vágást mérhetünk reá.

Ilyen emberek azok, a kik nem a lovagias elégtétel – adást, hanem a legvadabb bosszút keresik és bosszúszomjukat a legnagyobb számíttással, hidegvérrel – habár áldozattal is

kielégítik s akaratukat keresztülvéve, az ellenfél élete ellen törnek, – a mi ha nagyon

éleslátók és előre vigyázók nem vagyunk, – rendszeren sikerül is.

Mert nem lehet eléggé ismételnem azon mindenki által ismert, de a gyakorlatban meg nem valósított eredményét a lélekjelenlétnek, a mi a szem folytonos nyitvatartásában nyilvánul, – a mi alatt azonban nem az értendő, hogy az ellenfelet reámeredő szemmel, suggerálva, mintegy megbénulva nézzük, hanem ellenfelünk minden mozdulatáról – legélesebben figyelve – tudomással kell birnunk; e feladatunkban fősegítségünkre a szem lesz, – aztán a gyorsaság és – a kinél ez megvan – a tökélyre vitt vívási tudomány.

Oly vívókról szólva, a kik a kardforgatásban, ha nem is bírnak a legnagyobb gyakorlottsággal, de nem is teljesen járatlanok, fel kell említenem egy veszedelmes vívót, kivel szemben a legnagyobb lélekjelenlét és vívási tökély nélkül csak nehezen tudjuk megállani helyünket.

Ugyanis ezt egy erős izmú embernek méltóságteljes, nem cselekkel keresztülvitt támadása, midőn súlyos cselt mellőző vágása mellett nemcsak annak nagyon erős volta, hanem vágásai után a legnagyobb gyorsasággal ismét a védési állásba való helyezkedése idézi elő.

Melynek fokozatos ismétlése a nyugodt magatartás a súlyos vágás, egy közepes vívót zavarba hozna.

Egy kitünő vívó, ki erős lélekkel bir, könnyen védekezik, miután villámgyors elő – és közbevágásai által az ellenfélt könnyen lefegyverzi, míg egy közepes vívó ezeket nem a legbiztosabban használva, a legsúlyosabb vágásnak teszi ki magát.

Miután az ily támado, daczára súlyos ismételt vágásainak sem el nem vágja magát, sem a vívonalból nagyon el nem tér, az ily vívóval szemben mindazoknak, kik nem elsőrangú vívók, a legnagyobb lélekjelenléttel és egy kis ügyességgel feltétlenül a védekezésre kell szorítkoznok.

Lehetséges ugyan, hogy egy határozott támadás, vagy közbevágás czélszerű volna, de mindazonáltal magunkat a veszélynek bizonytalanul ki ne tegyük.

Még egy jól vagy kevésbé jól keresztülvitt háritás esetén, ha találva vagyunk is, de a vágás ereje meg van törve, s biztosan számíthatunk arra, hogy visszavágással ellenfelünket lefegyverezni fogjuk.

Végre ne feledjük azon vívómodort, mit erős lelkű és ügyes vívók használnak, a milyenekkel a legnagyobbbrészt a mai korban küzdeni alkalmunk van.

A legnagyobb lélekjelenléttel párosult ügyességgel az ellenfélt folyton támadásra ingerelvén, saját színlelt támadásunk által a támadásra kényszerítve, saját fedetlen testünket látszólag teljesen kiszolgáltatva, a legnagyobb ügyességgel fogjuk fel és adjuk vissza a felfogott vágásokat.

Rövid cseleket használva, melyeket csak mind színleg, az ellenfél védtelen állapotba való helyezésére, csak a legjobb alkalmat felhasználva, érvényesítünk.

Az ellenfél megtámadásában semmi meglepőt sem találva, mindenre, a mi lehetséges, elkészülve, semmi meglepetést sem észlelve, gyors támadás esetén oldalugrás-

ra készen, egy szóval: a legnagyobb figyelemmel küzdve, ez jellemez egy igazi vívót a párbajban.

Mely vívási módok alatt nem értve a kard legprecisebb használatát, mely az embert mesterré kell hogy tegye, hanem azon rendkívüli élenkségét a léleknek, mely az emberben az előbb említettekben nyilvánul

A mely magatartást még a legközepesebb vívó is felveheti.

Ily vívási modorral szemben csak hasonló tulajdonságokkal fogunk célzt érní, mely vívási modor alkalmazása esetén a párbajban a mellett, hogy legnemesebb és legszebb saját védelmünkre és győzelmünkre, a mellett, hogy magunkat védjük, támadunk is, mely által magunkat semmi veszélynek ki nem tesszük, mellőzve még a legkisebb elhamarkodást is, a párbaj minden veszély nélkül végződik.

Ily vívóval szemben bármit követ el az ellenfél, habár elszántsággal is, de nem ezen taktikával élve, bármily erőt kifejtve, mellőzve az ügyességet, bármily előre kiszámított csellel vagy támadási alakkal, habár a legnagyobb elszántsággal bír is.

Az elszántság melleleg megjegyvezve még soha sem diadal, hanem egy lépéssel közelebb a győzelemhez, mint a veszedelemhez, és az említett tulajdonokkal nem bírva, célzt érní nem fog.

Igy tehát ily vívókkal szemben magunkat csak azon esetben tehetjük egyenlőkké, ha hasonló élénk lélekkel bírnk.

Ezen vímodorral eljutottunk oda, midőn különböző szempontokat megítélve, meghatároztuk, hogy mily magatartást kell a párbajban minden körülmények között követnünk.

Gondoljuk meg, hogy a párbaj nagyon sok mindenben különbözik mindazon szabályoktól, melyeket a vívásban elsajátítanunk és betartanunk kell. Tudnunk kell mindezen esetek létezéséről.

Tudnunk kell egyes esetekben a magunknál kiismert hibák leküzdéséről, vagy pedig a hiányok kielégítéséről.

És mindig tantételül lehet felállítanunk azon szabályt, mely magában kell, hogy foglalja mindazon magatartást, mely magunkat ellenfelünkkel szemben minden tekintetben, ha nem is képes egyszerre felülemelni, vagy teljesen egy színvonalra hozni, de megközelítése által minden veszélytől – meg kell óvni.

A felsorolt esetek szemmel tartása és megbírálása által, melyet, ha átérezni és követni is tudunk, melyhez csak erős lélek kívártatik, melylyel mindenki kell, hogy rendelkezze, el fogjuk érní azt, hogy nemcsak bátran kiállva, hanem bátran meg is állhatjuk helyünket a nélkül, hogy oly veszélytől kellene tartanunk, melyek ha nem is az életre, de a test épsége ellen törnek.

Mert hiába rendelkezünk bármily előrehaladt ügyességgel a vívásban, a többi szempontokat mellőzve, használni soha sem fogjuk tudni.

Ezzel be lett bizonyítva az, hogy a kardpárbajban nem hogy nem mindig, de ritkábban kerül ki a jó vívó, mint győztes, mert több a lélekerős férfi, mint a lélekerős jó vívó.

Ezen mű alapos ismerete és tanulmányozása nemcsak alkalmat ad arra, hogy azt felhasználva, kellőleg érvényesítsük, hanem a kik magukban nem éreztek eddig elég erőt és bátorságot, erre rájövén, igyekeznek rossz hajlamaikat leküzdve, a felmerült esetekből pótolni, és azt saját hasznukra fordítani, hogy ezzel belátva helytelen felfogásukat, e téren magukat kiismerve, az az előtti biztos veszélytől megmenteni.

És mindig elég erőt fognak magukban érezni ahhoz, hogy nemcsak elégtételt adjanak szükség esetén, hanem elégtételt vegyenek és mindezen tényezők együttesen nemcsak a lovagias magatartást és minden tekintetben a correct felfogást és bírálatot a lovagias ügyekben, hanem a párbajok számának redukálását fogják eredményezni.

Mert méltó ellenfél méltó ellenféllel lovagiasabbnak fogja találni a megbánást, mint a síkra szállást.

Ismerve az emberi rossz tulajdonokat és gyengeségeket, mindig lesznek egyesek, kik a gyengéktől mindig hamarabb készek elégtételt kérni, illetve nekik adni, nem pedig saját megsértett önérzetéből kiindulva teszik meg mindazon lépéseket, melyek felzudult lelkiállapotainak megnyugvást adnak.

Csak akkor fog a párbajok száma kevesbedni, ha a gyengébb jelleműek száma fogy.

Ha a gyengébbek száma nem testben, hanem lélekben és lovagias gondolkodásban nő, éppen oly arányban fog fogyni a párbajok száma.

De míg e földön emberek lesznek, a párbajt megakadályozni soha sem lehet. Nézzünk széjjel idegen országban, hol a párbaj—tilalom nagyon szigorú, mit eredményezett?

Azt, hogy vagy elmennek idegen földre elégtételt adni a sértett becsületért, vagy pedig a legnyomorultabb párbaj kerekedik fölül, mint pl. az amerikai párbaj.

Rettegve a büntetéstől, a legnagyobb alattomban oltják ki egymás életét, de mint oly párbaj, mit nem sujtanak szigorú fogsággal, miután nincs tudomásuk róla, rákényszeríti az ottani emberiséget.

De rátérve a párbaj további fejtegetésére, kell, hogy az egyes emberekkel foglalkozunk, hogy végre egyes csoportot alkotva, a különböző ellenfeleket egymással szembeállítva, levonjuk az eshetőséget.

Mindenkinek először önmagát ismerve, legjobban tudva előnyeit és gyengéit, ezeket az ellenféllel összehasonlítva, a legészszerűbben kell felhasználni.

Annak, ki éber lélekkel bár elég ügyességgel is bírva, a védekezést kellőleg elsajátítani nem tudta, mindig a legczélszerűbb mindazon szabályokat szem előtt tartani, melyeket felsoroltunk, s a karjára mért vágásokat soha sem hárítani, hanem az elől mindig kitérni.

Mert láthatjuk az assaut—vívásnál, hogy mily gyorsaság, éles szem és jártasság kell ahhoz, hogy egy jó vívóval szemben karunkat tökéletesen megvédeni tudjuk, sőt még azt is tapasztaljuk, hogy kellő hárítás után és a kard tökéletes elhajlása következtében a vágást megérezzük.

Mily precisitas kívántatik tehát ahhoz, hogy az ember karjára mért csapásokat felfoghassa a nélkül, hogy kisebb—nagyobb sebesülésnek magát ki ne tegye.

De mindentől eltekintve, szem előtt kell tartani, hogy ez a legkényesebb testrész, melynek sérülése esetén a legkomplikáltabb veszedelmeknek tesszük ki magunkat, mint pl. az elvérzés a csuklón, hónaljon, az inak elvágása esetén pedig soha ép karunk többé nem lesz.

Míg az assaut—vívásnál megkívántatik, mi helyes is, minden vágásnak szabályszerű alapos hárítása, mindamellett is a karunkat a párbajban soha ne tegyük ki az ellenfél támadásai célpontjának.

Az ellenfélnek szabadon hagyott fej és mell nemcsak hogy zavarba hozza őt, de támadásra rá is kényszeríti, ezen testrészen okozott vágás ritkán veszedelmes, míg egy kevésbé hárított vágással pláne hatástalan marad.

Igyekezzünk tehát, hogy az ellenfél mindig ezen testrészek ellen irányítsa vágásait és az ellen kellő háritással éljünk, nem pedig az ügyetlenül elhelyezett kart a legveszedelmesebb vágásoknak tegyük ki.

Ki magában a támadásra hajlamot, kellő erőt és ügyességet érez, igyekezzék azt minél többet érvényre juttatni, természetesen mindig eltalálva azon fokot, a mely a cselekvésnek a határt megszabja.

Ha nem sikerül a támadás, akkor nyugalommal kell leküzdenünk mindazon hibákat, a miket már számtalan ilyen esetben felsoroltunk, és ha alkalom nyílik, újból kezdeni.

Kevésbé erős lelkű férfit a hevesen kezdett támadás rendesen hátrálásra kényszeríti, a mi azonban, ha azonnal nem érvényesül, Úgy ő lép fel támadónak.

Két egyenlő erős lelkű férfit, kik mindazon szabályokat szem előtt tartják, melyek testünk megóvására okvetlenül kellene, mindkettőnek heves támadását, azonnali megállás követi, melyek után ama vímodorban küzdenek, melynél mindazon tulajdonsággal kell birniok, mint az a helyesen keresztülvitt párbajnál felsorolva volt.

A legnagyobb ügyesség a párbajban az ellenféltől való távolság oly mérvbeni megtartása, mely távolság által már védve vagyunk az ellenfél támadása ellen.

Ehhez azonban gyakorlott testmozdulatok kellene, melyek már az előiskolának alapját képezik.

Mely mozdulatok helyes használata mellett az ellenfélt harczképtelenné tehetjük, a nélkül, hogy ő csak meg is közelített volna.

Az assaut – vívásnál erre a lehető legnagyobb súly fektetendő.

Ha azonban nem is vagyunk ezen testmozdulatokban elég jártasak, a kellő figyelem, az éber lélek önkéntelenül magával hozza ezen távolságot, csak kellő ügyesség híján ezt jól kihasználni természetesen nem tudja, de magát vele minden esetre jobban megvédi, még ha nincs is elég ereje és gyakorlata ahhoz, hogy a szükséges szabályokat teljes precisitással keresztülvigye.

Mielőtt rátérnék mindazon vívók különleges fajaira, melyekkel okvetlen meg kell ismerkednünk, ha tisztába akarunk jönni mindazokkal, kik a párbajban meglepetéseket szoktak szerezni, vissza kell gondolnunk az eddig elmondottokra és egyes tantételeket felállítanunk, melyek, ha az eddig elmondottak átérezve lettek, meg is kell hogy győzzenek.

Nagyon rossz ítélet volna az eddig elmondottakból azt a következtetést vonni, hogy mindaz, a ki párbajban megsebesült, egyedül gyengeségének, illetve lelki erejének köszönheti.

Mindenesetre nem birt azon tulajdonokkal, a mikkel az ellenfele rendelkezett, vagy pedig, ha ellenfele, ki talán csak elszántsággal és semmi egyéb tulajdonságokkal nem rendelkezett, őt a megkivántató lelki erényekben semmi esetre felül nem multa.

De okvetlenül be kell azt látnunk, hogy a szerencsét csak minden tekintetben két egyenlő kevés vagy sok előnnyel felruházott ellenféllel szemben lehet mint határozott tételt a párbajban felállítani.

Mindazon más esetekben, melyeket már felsoroltunk és felsorolni fogunk, az illető félnek sebesülését a következő okok idézhetik elő.

Első sorban, ha meg is felelt azon követeményeknek, melyek őt az erősebb ellenféllel szemben mint egyenlőt tüntették fel, t. i. ha birt is olyan lelki erővel a vívásban és

egyenlő bátorságot érzett magában, megsebesülése azonban okvetlenül arra vall, eszélyességet nem tudott ellenfelével szemben kifejtteni.

Igy tehát ellenfelének vele szemben semmi esetre sem szerencséje, hanem előnye volt.

Ezen eszélyesség hiánya a megsebesülést magával hozza.

Miután a párbajban okvetlenül meg kell valakinek sebesülnie, tehát soha sem czéloztatik az, mintha az alól okvetlenül mint győztesek kerüljünk ki, de már az eszélyesség, ha az előbbi jó tulajdonokkal birnak, okvetlen a győzelmet is hozza magával.

De tulajdonképpen főczélunk az, hogy magunkat mindazon veszedelmes vágásoktól megóvjuk, melyek ránk nézve vészhozók lehetnek, hogy a vágásokat amennyire tőlünk telik felfogjuk és ha lehet vissza is adhassuk, hogy ezzel magunkat a veszélytől megóvjuk.

Hogy azonban mindezeket megértsük és minden esetben helyesen követhessük, mindenekelőtt, mint már számtalanszor hangsúlyozva volt, önmagunkat kell ismer-nünk feltétlenül

Nem szabad tehát egyes párbajok eredményeinek megbírálásánál ily itéleteket hoznunk, és mint szerencsét a helyes ítélet hátrányára felemlítenünk:

Sikerének titka az volt, hogy behunyt szemmel és örült erővel rontva az ellenfélre, azt összekaszabolta; vagy pedig az illető azért győzött, mert jó vívó volt.

Mert ha az illető, mellőzve mindazon szabályokat, a miket a párbajban szem előtt kell tartani, az ismertetett elszántságával támadta meg az ellenfélt, daczára, hogy kel-lő lelki erővel szemet nyitva tartani nem rendelkezett, a már az elébb felemlítettek-ből és meghatározásokból okvetlenül le kell tudni vonnunk a következtetéseket, hogy az ellenfél vagy jó vívó volt, de lelki erővel semmi esetre sem rendelkezett, vagy bírt ugyan kellő lelki erővel, de minden ügyesség hiányzott ahhoz, hogy a rája mért vá-gásokat elhárítsa, a mely eset is csak akkor állhat fenn, ha az illető a kardforgatásban semmi jártassággal sem rendelkezett.

Mert beleképzelve magunkat a felhozott példába: ha magunkat mint lélekerős és kellő ügyességgel rendelkező férfiut ismerjük, semmi esetre sem szabad azt magunk-ról feltételezni, hogy egy oly emberrel szemben, bármennyire is imponáljon külső ügyességével, erős vágásával, de már behunyt szemmel való működése lelkünk-re semmi befolyást gyakorolni nem fog.

Mert a legrosszabb esetet véve, mint pl. ha a ránk irányzott vágást erejénél és gyor-saságánál fogva nem a legnagyobb precisitással tudjuk elhárítani, gyenge sebesülést okozhat, de visszavágásunk ő reá nézve ezen fellépése folytán nagyon veszedelmes lehet.

Minél mélyebben megyünk bele a párbaj fejtegetésébe, annál inkább tantételeket kell a párbajról felállítanunk.

Látva a vívók különféleségét és különféle magatartásait, okvetlenül reá kell jön-nünk, hogy cselekvésük azon pillanattól kezdve, melyet párbajnak nevezünk, legna-gyobb részt megváltozik, vagy pedig egészen eltér attól a modortól, a mit rendes vi-szonyok közt a vívóteremben használnak.

Nem a fellépést és lelki állapotot értem alatta, a melyet már bőven megmagyaráz-tunk, hanem a gondolkodási módot, mely őt a párbajban is vezérli.

Számtalan kitűnő vívó, ki tudta nélkül mindazon tulajdonokkal rendelkezik, mik a párbajoknak jó kimeneteléhez szükségesek, rossz felfogással a párbajról pillanat alatt

azon elhatározásra ébred, melyeket már ismerünk és fellépését, cselekvését önkénytelenül megváltoztatja.

Rátérek ezen ferde fogalmak megvilágosítására a párbajnál.

Sokan abban helytelen nézetben vannak, még azok is, a kik számtalanszor verekedtek, hogy párbajban semmiféle háritás nem létezik és az egyedüli eredményt vakmerő föllépésüktől teszik függővé.

Ily elbirálás azonban oly egyénben fogalmazhatik meg, ki nem birt elég éleslátással arra, hogy meg tudta volna itélni, hogy ellenfelei legnagyobb részt, ha vívni tudtak is, de bátorságot és eszélyt nem tanusítottak...

Meg kell győződnünk arról, hogy a felfogás a párbaj lefolyásáról 90% – nál az, hogy azt a szerencsétől teszi függővé, ezen felfogás, továbbá az ebből kifolyó magatartás mellőzi mindazon szabályokat, melyek úgy a kellő pillanatbani számítást, mint az óvatosságot írják elő; e helyett mindig az ellenfél megfélemlítésére törekedve (arra nem gondolva, hogy ez nem fog félni), támadólag lép fel, egyedül a véletlenbe bizva, magában szentül meggyőződve arról, hogy a párbaj a vívással semmi összefüggésben nem lévén, sem vívótudományában, sem az ebből kifolyó magatartásában nem bizik, s az előbb említett dolgokhoz folyamodik.

Ezen általános felfogása a párbajnak kell, hogy meggyőzzön minket arról, hogy az ellenfelek legnagyobb részét a kiállásnál magatartásukra vonatkozólag egy olyan köd veszi körül, melyen keresztül absolute nem látnak.

Ebből kifolyólag meg lehet érteni, hogy ki ezen ködön azon meghatározással, melyekkel már számtalanszor találkoztunk, – eloszlatja, s maga előtt ezen ködbe burkolt ellenfelét látva, ha kevés ügyességgel vagy vívótudománnyal bir is, a győzelem előtt áll.

Az ily győzelmet csak annyiban lehet szerencsének magyarázni, a mennyiben ily ellenféllel volt dolgunk, de semmi esetre sem sokak által hangoztatott szerencsének a párbajban.

Hogy tehát a párbajban annak rossz eshetőségeitől mentek legyünk és abból, ha nem is mint feltétlenül győzők kerülhessünk ki de annak ránk nézve lehető veszélyességét kerüljük ki, kell, hogy az eddig magyarázottat teljesen átérezve megértsük, s ezen szabályokat szem előtt tartsuk, s kerüljük mindazon általános téves felfogást és rossz következtetéseket a párbajnál, melyekkel legnagyobb részt birunk.

Ezen tantételek helyes magyarázata és megértése a helyes útra fog minket vezérelni, magatartása pedig okvetlenül meg fog bennünket az erősebbek ellen védelmezni.

Főczélom az, hogy mindenki a maga előnyére felhasználva, egyenlő erőt egyenlő erővel állítson szembe, mely egyenlő és jó erő mindig csak veszélytelen kardpárbajt eredményezhet.

Az eddig elmondottakban korántsem foglaltattak benne, hogy talán egyes eseteknél a fellépés módozatában absolute változtatni nem lehet.

De ezen fellépéssel, illetve magatartással a párbaj alatt csak az változtathat, ki a vívás minden kellő tulajdonságával bir.

Csak erős lelkű és kitünő vívó markirozhat durva támadást, hogy kellő pillanatban annak eredményét kihasználhassa.

De már ama tulajdonságok részbeni hiányával ezen támadást valódi ellenféllel szemben nem alkalmazhatja.

Egy szóval: oly magatartást mely az ellenfél tényleg vezetné, magunkat különféleképp mutatva be az ellenfélnek, hogy azt a kellő pillanatban saját előnyünkre felhasználjuk, a párbajban csak az képes tanusítani, a ki azon vívómodort használja, melyet mint legjobbat a párbajban felemlítettünk.

Az ily ellenfél fogja tudni kiválasztani magának mindazon eszközöket, melyek az ellenfél megfélemlítésére. szolgálnak (de elkészülve az ellenkezőre is).

Ki minden pillanatban éber fog lenni, minden mozdulatról tudomással bír, figyelme kimeríthetetlen.

A párbaj lefolyása alatt figyelme annyira kiterjed, hogy érezni fogja testén az ellenfél kardját, mely alól a kellő pillanatban hátrálni képes.

Ily magatartás soha sem hoz veszedelmet.

Ha meggondoljuk és vizsgáljuk az egyes embereket, azt tapasztaljuk, hogy a jó vívó minden egyes esetben háttérbe szorul, a hol a figyelme egyedül a jó vívásra összpontosul.

Mert ahhoz, hogy figyelme mindenre kiterjedne, az ellenfele különböző fellépését azonnal felismerve, hogy az reá semmiféle benyomást ne gyakoroljon, a jó vívó is, csak a legnagyobb lélekjelenléttel képes.

Bírni kell azon tulajdonságokkal, melyek az éber lélek jellemét alkotják, s mely tulajdonságok hiánya a – bár kitűnő – vívót teljesen háttérbe szorítja.

Mily könnyű volna ekkor egy kitűnő vívónak egy teljesen tudatlan vívó ellenfél életét kioltani, ha az ezen kitűnő tulajdonokkal nem rendelkeznek.

Ezen tulajdonok azok, melyek felett elmélnünk kell.

Magunknak mindig kitűnő ellenfél képzelve, elgondolkodva saját tudatlanságaink felett, erőssé edzeni magunkat nemcsak a fellépésben, mely fellépést színleg még a leggyengébb is tudja markirozni, hanem a veszélylyel szemben, melynek tudata bennünket nagy elővigyázatra és lélekjelenlétre serkent.

Ily gondolkozással minden veszély nélkül állhatunk bárki kardja elébe, mert meggyőződésünk lehet, hogy tudtunkon kívül semmi veszély sem történhetik, mely esetben a szükséges előkészületet meg ne tudnánk tenni.

Bármily fellépés a párbajban, mely ezen tulajdonokat nélkülözi, csak képmutatás, kihívása a szerencsének, mely csak gyenge ellenfélben nyilvánulhat.

Mindenkiről feltételezve, hogy a vívásban egy csekély jártasságot tanúsít, mindamellet lehetetlen egyes eseteket fel nem említenem, a mi a vívás – szabályokban a párbajjal ellenkezik.

Eltekintve a kard vezetésétől, melynek hatásos voltát a hüvelykujjnak a markolat tartása kell hogy előidézzé, mert majdnem minden más erős vágás botütéssé válik, – a már megelőzőleg említett kartartás válik a legfontosabbá a párbajban.

Ennek teljes biztonságba helyezése azáltal, hogy az a reá irányuló vágások elől kitér, őt az esetleges helytelen parirozástól megmentik.

Gyakorlott vívóknál előfordul a test szabaddá tétele, melylyel az ellenfél a nyitott helyre való vágásra kényszerítik, mert gondoljuk csak jól meg a párbaj hatását a vívók legnagyobb részére.

Ez legnagyobb részt abban nyilvánul, hogy az elől megszabadulni igyekszik, hogy annak mihamarabb vége legyen, továbbá, hogy ellenfelét minden körülmények között megsebesítse, felhasználva az üres helyet, az ellen intézi azonnali támadását,

mellőzve minden ellene intézett színleges közeledést, mely ritkán fogja a hátrálást előidézni.

Már csak az a tudat is ösztönzi, hogy ő legyen a támadó, ezzel bátor fellépést remél biztosítani, az üres helyet ezen pillanatban okvetlenül felhasználni igyekeznek.

Mely okoskodás teljesen ellentétes azon fogalmakkal, melyek a párbaj jó végkimenetelét eredményezik.

A kar és a test helyzetének különböző gyors változtatása, a mennyire ebben gyakorlottak vagyunk, okvetlenül szükségesek.

Mely folytonos mozgás, a mely, ha csak a felső test előre – és hátrahajlásából is áll, az embert nemcsak hogy óvatosabbá teszi, de mindenre el is készíti.

Nincs veszedelmesebb támadási modor, mint mikor az ember ellenfelének teljesen nekidülve megindul, melyre igazán elmondhatjuk, hogy csak az ellenfele kardja lesz képes feltartóztatni, melynek okvetlenül nekimegy.

A sok csellel összekötött támadásokat kerülni kell, mert bármily gyors legyen is, az ellenfél közbevágását eredményezi, ki azt legnagyobb részt háritani sem fogja, hanem minden legkisebb alkalmat felhasznál, az elő – vagy közbevágásra, mely gyakran a double – vágást eredményezi.

Nem célom a kardvívásban oktatást adni, de egyes esetek felhasználásáról a párbajban okvetlenül említést kell tennem.

A többi közt elkerülhetetlen felemlítenem, hogy minden jó és meglehetősen vívó a párbajban a double – vágásra folytonosan legyen elkészülve, mely rendesen a legcsunyább vágásokat eredményezheti.

Tapasztalhatjuk assaut – vívásnál a számtalan sok doublet, mely két ellenfél egyszerre való támadásából, vagy pedig a támadás ellen rosszul használt visszavágás általi védekezésből származik.

Ez annál inkább is tartozik a párbajhoz, mert itt még inkább előfordul, mit a fentebb említett esetek eredményeznek.

Szenvedélyek le nem küzdése, harag, gyűlölet, mindazon eseteket eredményezik, mely az eszély hiányában minden háritást kizárva, az ellenfél vadul való megtámadásában fog nyilatkozni.

Mily könnyű az ily ellenfeleket nyugodt háritással, eszélyes magatartással lefegyverezni.

Mert hasonló magatartás okvetlenül doublet fog eredményezni, a kötelességöket legkitünőbbben teljesítő segédek mellett is.

Az ily támadó ellenfél ellen használt közbevágás csak kitűnő vívónál lehet eredményes, melynek hatásos volta a jól vezetett kardpengét és gyorsaságot okvetlenül megköveteli, különben újból a saját megsebesüléseket eredményezi.

Ha tehát ellenfelünkkel szemben, mint támadók lépünk fel, az elővigyázat okvetlenül megköveteli, hogy cseleink mind színlegesek legyenek, és ha már pengénket az ellenfelünk testén érezzük is, még akkor is legyünk készen az esetleges közbevágásra, hogy pengénket visszarántva, az ellen azonnal védekezni tudjunk.

Továbbá a felső testre mért vágásokat mindig háritani jól, vagy kevésbé jól, bár megerőltetéssel is, mint ügyetlenül közbevágni.

Ily elővigyázatok feltétlenül szükségesek, a mi azonban újból nem egyéb, mint a fokozott figyelem, mely mindenre kiterjed, azon lelki erővel párosult ébrenlét, mely az eszélyesség jó tulajdonságával is bír.

Az ily magatartást a bátorság és erősség vezérelte nekirohanásnak, nem pedig a rosszindulat, a melynek hatása alatt keresztülvitt támadások legnagyobb részt, ha nem is behunyt szemmel, de a köd leple alatt történnek.

Az ellenfélnek nem csupán lelki erejéből való erőssége, hanem testileg is birálat alá veendő.

Mert a párbajhoz soha több fizikai erő ne alkalmaztassék, mint a mennyi a siker eléréséhez szükséges, saját erőkifejtésünk mérvét mindig az ellenfél erejéhez kell alkalmazni.

Erőpazarlás főleg a párbaj kezdetén nagy hiba, mivel annak nyomába mihamar a lankadás és elfáradás léphet.

Természetes, hogy ez csak az oly vívóknak szól, kik magukat egymással szemben hosszabb ideig fel tudják tartani a párbajban, mit pedig a kölcsönös elővigyázattal lehet elérni.

Míg az assaut – vívásnál a támadás és védelem lényegileg összeforrnak és összeolvadnak, addig a párbajban egymástól szembetűnően elválnak, – mert a vívók legnagyobb része ritkán védekezik, sőt egészen mellőzi is, és ez a legnagyobb főhiba.

De úgy a támadásnál, mint a védelemnél fődolog az, hogy a győzelmet biztosító körülményeket felhasználni tudjuk.

A győzelem eszközei pedig, mint azt már számtalanszor említettük, a túlnyomó képességi öntudat, eszélyesség, hajlékony ügyesség, éleslátás, bátorság, gyors támadás a legnagyobb elővigyázattal az ellenfél fedezetlen részének és minden előnyök hirtelen való felhasználása, melyet a küzdelem pillanata nyújt.

Mely tulajdonságot úgy fogalmilag, mint mikénti keresztülvitelben megmagyaráztuk.

Mindazonáltal az eddig elmondottak esetleg még mindig mint probléma szerepelnek a szives olvasó előtt, de at író eszméit megérthette és azt magáévá is tehetné, úgy, hogy mindezeket megfontolva és discussio tárgyává téve, tisztába jöhet azzal, amit vajmi nehéz érthetőbben papírra vetni, bár átérezve, beleélve magamat minden gondolatba, áthevülve, mint a cselekvés pillanata alatt, mindent fejtegetni és okadatolni iparkodtam, bár érzem, hogy hiányosan, és hogy mit czélul kitűztem, tökéletesen meg nem valósíthattam.

De kell, hogy belássuk, hogy az eddig fejtegetett eszmék tökéletes átérzése annak nemcsak megértése, de bensővé válása és magunkévá tétele által elérhetjük mindazt, a mi e művel szándékoltatik.

Annak tökéletes felhasználásával egy világosság járja át az olvasó elméjét, mely neki mindazon eseteket megvilágítja, melyeket azelőtt homály borított és bizonytalanság, eszélytelenség s gyengeség vezetett keresztül.

Másképp látva maga előtt a párbajt, mérlegelni tudja annak előnyeit, hátrányait, a különböző positiókba magát beleképzelve, semmi váratlanul nem érheti, mindenre előkészülve hiányait pótolhatja, saját egyéniségét mérlegelve, sokkal biztosabb alapon nyugszik akkor, midőn a tett szinterére lépve a fejtegetettek értelmében járva el, magát a veszélyes kimeneteltől tökéletesen meg tudja óvni, vagy pedig csekély sérülés árán kevés izgalommal helyt áll kötelességének akkor midőn talán más életét veszélyeztethetik.

De kell, hogy az előbbiekre visszatérjünk és megvilágosítsuk mindazon homályt, melyet a legnagyobb igyekezettel megérthetővé akarunk tenni.

Különböző vívókat szembeállítva egymással már mérlegeltük működésüket, de rendszert meg nem állapítottunk, feltüntettük ugyan legnagyobbbrészt a vívók egyéniségét, gondolkodását, lelki erejét és ügyességét, de határozott tantételt még nem állapíthattunk.

Mert ezen kifejezés a párbajban „szerencse” – még mindig súlyos nyomás nehezedik fejtegetésünkre, melynek tökéletes megértése, annak mibenléte és megismerése első és legfontosabb dolog, hogy helyes bírálatot hozhassunk a párbajok végkimeneteléről, szembeállítva az embereket, azokat mérlegelve, az esélyek megítélésénél a szerencsét mint tényezőt tökéletesen kihagyva, azokat a maguk valódiságában ítélhessük meg.

Mert csak így vagyunk képesek helyes ítéletet mondani, s magunkat: nem szerencsére, de igenis saját értékünkre bízva, az ellenfélt hasonlóan megítélve, – keresztül-vinni mindazt, mire a párbajban mindenki törekedni fog, annak lehető legszerencsésebb kimenetelére, ha sebesüléssel is, de veszélytelenül, mely a dolgok valódi és helyes elfogása által a magunkbani bizalom és teljes megnyugvást fog biztosítani.

Próbáljuk meg tehát ellenfeleket szembeállítani és az elmagyarázottak szerint a párbaj végkimeneteléről helyes ítéletet hozni, – az ellenfeleket mérlegelve, egyéniségiüket, ügyességüket s a végeredményt megállapítani.

Két vívómester tökéletes egyformasága, művészete, ereje és lelki ébersége a párbaj végkimenetelénél nem szerepel, mint döntő tényező, a párbaj végkimenetele tökéletesen a szerencsére van bízva.

De a szerencse fog szerepelni mint tényező mindazon párbajokban, a mi azonban a legritkább esetben, de mégis előfordul, midőn minden tekintetben két egyenlően vívni tudó, vagy nem tudó személy egymással szembe állva, egymással tökéletesen megegyeznek, egyenlő bátorságot, vagy bátortalanságot tanúsítanak lelki éberségük egyenlővé tétele által, vagy pedig annak tökéletes hiánya nélkül küzdenek.

Még minden más esetben mindazon előnyök felhasználásával, a mik megállapítva lettek, nem a szerencsére fogunk hivatkozni és számítani, de a siker elérésére magunknak annyi előnyt biztosíthatunk, a mennyire azt megértettük, átértéztük, s ennek folytán értékesíteni tudjuk.

Igy hát két egyforma s tökéletesen vívni tudó személy működése veszélyes kimenetelt igen ritkán eredményezhet.

Két közepes egyforma vívó működése már súlyosabb következménnyel járhat; míg két egyforma s a víváshoz absolute nem értő személy működése mindkettőre nézve a legveszedelmesebb párbajt végeredményezheti.

De újból közbeszurva a szerencsét, mely egy darabig kísérni fog, itt csak mint oly tényező szerepel, midőn mellőzve vannak mindazon általunk megállapított szabályok, melyeket ha szem előtt tartunk, a szerencse csak mint a penge játéka jöhet figyelembe, mert hogy ezen szó tökéletesen megérthetővé váljék, következőképen értelmezendő.

Ha egy rossz vívó egy jó vívót súlyosan megsebesít, ennek nem szerencséje volt, hanem igenis birt mindazon előnyökkel, a mik az Ő győzelmét ellenfelével szemben előidéztek.

Igy tehát rossz vívónak csak abban volt szerencséje, hogy a jó vívó oly csekély lelki tulajdonokkal rendelkezett. De azt hiszem, ez már nem a párbajbani szerencse.

Ha egy kitűnő s minden jó tulajdonokkal bíró vívó egy kevésbé jó vívó, de ugyanolyan lelki tulajdonokkal bíró ellenfelével mérkőzik, úgy ezen utóbbi súlyosabb megsebesülése természetesnek látszik, még ennek gyenge sebesülésében, mely a pengejátékától eredhet, a szerencse szerepel.

Igy értelmezve s felfogva a dolgot, egész bátran felállíthatjuk, hogy egy tökéletesen veszedelmes ellenfél nem is létezik, mert a véletlen közbenjárása hatalmas akadály a párbajok tökéletes meghatározásánál.

Ez nem is főcélunk, de igenis szándékunk, a mennyire csak képesek vagyunk, egyes párbajok előtt a helyes ítéletet hozni, illetve a végeredményt, a mennyire lehet megállapítani.

Ez azonban csak a mások párbajának meghatározásánál értetik.

Mert az egyesek az ellenfeleiket tökéletesen megítélve, helyes ítélettel a végeredményt maguk megállapíthatják.

Mert míg mások az ő valódi egyéniségét nem ismerve, őt többre vagy kevesebbre becsülik, míg ő leküzdve szenvedélyeit, vagy egy színvonalra emelkedik ellenfelével, vagy pedig azt egy más előnyben felül is mulja, s így magát a váratlan ellen biztosítja.

Ebben legnagyobb akadályja lesz az embernek egyik fő és legnagyobb gyengesége, hogy önmagát megközelítőleg sem tudja, vagy nem akarja, magát oly dolgokkal kecségtetvén, melyek hiúságát önmaga előtt ki fogják elégíteni.

Tehát a legnagyobb feladat magunkat ellenfelünknel nem többre becsülni, de semmi esetre sem kisebbiteni, hogy helyes meghatározással elkészülve legyünk mindazon eszközök felhasználására, melyek bennünket a párbajban ellenfelünkkel szemben védelmezni fognak.

Többször említve volt, hogy a párbajnál nem az czéloztatik, hogy valaki párbajból teljesen sértetlen állapotban kerüljön ki, mert úgy már minden tulajdonságot magunkban foglalnának az illetők, de igenis magát súlyos és veszedelmes vágásoktól megmenteni igyekezzék, mit erős elhatározással és akarattal el is érhet.

Ily módon nem fordulhat elő az az eset, hogy egy és ugyanazon párbajban az egyiknek karját amputálni és a másiknak szemét operálni kellessen, mert ez mind nem egyéb, mint a magas vérmérséklet zsarnoksága alatt álló erélytelen, meggondolatlan fellépésnek súlyos következménye.

Két egyforma vívó különböző system szerinti működésénél a magyar iskola az olaszszal szemben párbajnál győzedelmeskedik.

Mert míg az assautnál az első tust az olasz vívó hamar beadhatja, mely úgyszólván hatástalan sebesülést okoz, ismerve ezen vékony pengét és használati módját, míg az ugyancsak ilyen mozdulatú magyar iskolát vívó hatásosabb vágásainál fölényt és előnyt gyakorol.

Daczára az olasz vívó gyorsaságának és mozdulatainak, az nem utolérhetetlen, – s már maga a tudat, a mit a penge hatása gyakorol, mint előny említhető föl.

Válaszszuk jól meg segédeinket, mert a jó segéd már maga a veszélytelen kardpárbaj.

Azért is a segédeknek nemcsak lovagias ügyekben jártasoknak kell lenniök, hanem tekintettel arra, hogy felük sorsát lelkükön viselik, számot kell vetni a következőkkel is.

A jó segéd észlelje és ismerje felének testi és szellemi tehetségeit, izomerejét és vérmérsékletét, továbbá bátorságát, az erőnek szívósságát és lélekjelenlétét, hogy így

tekintettel lévén ezen tulajdonságokra, őt tökéletesen ismerve, hiányait felvilágosítósaival pótolni, s a párbajnál a szerint felügyelni tudjon, és így mindenre előkészíteni és elkészülni is tudjon.

Az észbeli és értelmi, valamint éber meg – figyelő tehetségek azok, a miket első sorban kell feltételeznünk segédeinknél. – És ez az, a mi bennünk bizalmat táplál, s magunk mögött erős támasztékot érzünk.

Hogy tehát a segédekben megbízhattunk, ilyeneket kell választanunk.

Kik röviden, rendkívüli körülmények között, rendkívüli mentő – eszközöket tudnak használni, melyeket éppen a pillanat és a körülmények legközelebb kezük ügyébe adnak s ez azon pillanat, melyben a férfi magasztos lélekjelenléte, férfias bátorsága és rendíthetetlen ereje oly igazán lélekemelően tükrözik vissza.

A kardpárbaj veszélytelen kimenetelét ezen megállapított elvek szerint elérni vélem, melynek megközelítőleg betartása mindenesetre emelkedettséggel jár, annak keresztülvitele pedig a valódi férfi – egyéniségre vall.

Azt hiszem, elveimet senki félremagyarázni nem fogja.

Azt tévesen nem értelmezi, mert ez csak út a helyes irány felé, mely el is ágazhatik, és más úton rövidebben is elérhető a cél, melyet mindezek mellett is biztosan eltalálni a legnagyobb feladat lesz.

De talán hasznát lehet venni, mely csakis előnyére válhatik.

És talán alapul szolgál bővebb fejtegetésre, anyagot ad bővebb gondolkodásra.

Megadja az eszmét ahhoz, a mire még senki sem gondolt, s papírra nem vetett.

Úttörő kísérletem talán vakmerőség számba mehet, és talán megy is, különösen ott, hol a felfogás a párbajról nem valódi példák mérlegelése után, hanem mindig a szerencsére bízott.

Művem alapos átértékelése és megértése e sorokat támogatni fogja.

Ezen sorokat tehát nem mint egy codexet kell bíráló alá venni, hanem a sorok között is olvasva, az elveket kivonni, belőlük újakat felállítani, s ezen úton haladva a helyes irányt eltalálni.

TARTALOM.

	Lap
Előszó_____	3
Bevezetés_____	5
A párbaj nemes eszméinek lovagias érzületből való megítélése és ennek felfogása_____	11
Igazság a fegyverben_____	17
Az indulat hatalma_____	22
A szenvedély, lázas állapotok, idegesség leküzdése és ennek jó eredménye_____	24
Ellenfelek lovagias mérkőzése; az ezt befolyásoló körülmények, tekintettel a végeredményre, és ennek meghatározása. Észta- ni következtetések_____	28
Tanácsok a testi és lelki erők felhasználására. A tárgyalt eszmét befolyásoló tényezők. Az általunk eszményül vett jellem vég- érvényesülése a párbaj veszélytelen kimenetelére_____	35